

Fylkesmannen
i Buskerud

Forvaltningsplan for Fiskumvannet naturreservat i Øvre Eiker kommune

Forord

Fiskumvannet naturreservat ble opprettet i 1974 for å ta vare på en spesiell naturtype med rikt fugleliv. 240 fuglearter er observert i reservatet som har en svært viktig funksjon som rasteplass under vår- og høsttrekket. Men også botanisk sett har Fiskumvannet spesielle kvaliteter der hele 38 vannplanter er registrert.

Helt nord i reservatet ligger Hegstadmyrene og Måsnesmyrene på hver side av elva Dørja. Myrene gror igjen etter at tradisjonelt beite og slått opphørte på 1950-tallet. Myrene har viktige funksjoner for en rekke fuglearter, og det er et mål å stoppe i gjengroingen av myrene.

For å ivareta verneverdiene ble det i 1997 utarbeidet en forvaltningsplan. Vanlig virketid for slike planer er 10 år, og 5. juni 2008 inviterte derfor Fylkesmannen til et oppstartsmøte på Darbu skole. Det ble opprettet et rådgivende utvalg bestående av:

- Øvre Eiker kommune: Tore Lagesen og Anders Stenshorne
- Fiskum Grendeutvalg: Lars Granbakken
- Fiskum Utmarkslag: Tone Muggerud
- Naturvernforbundet i Buskerud: Per Øystein Klunderud
- Norsk Ornitologisk Forening, avd. Øvre Eiker: Egil Mikalsen og Olav Såtvedt
- Fylkesmannen i Buskerud: Åsmund Tysse

En høringsversjon av planen ble sendt ut 6. april 2009. Det kom inn 14 innspill til planen, og sammendrag av innspillene med Fylkesmannens kommentarer følger som vedlegg.

Naturforvalter Kjetil Heitmann har vært innleid som prosjektleder. Hos Fylkesmannen har Eldfrid Engen, Åsmund Tysse, Kirsti Høgvard, Astrid Aa Krokeide og Rune Nordeide arbeidet med planen.

Øivind Holm
Avdelingsdirektør
Miljøvernavdelingen

Fylkesmannen i Buskerud

Besøksadresse:
Grønland 32
Drammen

Postadresse:
Postboks 1604
3007 Drammen

Telefon: 32 26 66 00

E-post: postmottak@fmbu.no
Internett: www.fmbu.no
ISBN: 978-82-7426-282-9
MVA rapport 7/2009

Forsidefoto: Foto av dvergspett;
Egil Nygård. Øvrige fotos: Kjetil
Heitmann.

Innhold

1	Sammendrag.....	4
2	Innledning.....	5
3	Områdebeskrivelse og brukerinteresser.....	6
3.1	Lokasjon.....	6
3.2	Områdebeskrivelse.....	8
3.3	Brukerinteresser.....	14
3.4	Oppsummering av utfordringer.....	23
4	Forvaltningsoppgaver og tiltak.....	25
4.1	Forvaltningsmål.....	25
4.2	Bevaringsmål.....	26
4.3	Skjøtselstiltak.....	27
4.4	Overvåking.....	28
4.5	Informasjon.....	28
4.6	Oppsyn.....	28
4.7	Forskning.....	28
5	Forvaltning og oppsyn.....	29
5.1	Roller og ansvar.....	29
5.2	Utdyping av verneforskrift.....	30
5.3	Saksbehandling etter verneforskrift.....	31
5.4	Samarbeid med andre myndigheter og aktører.....	32
6	Behov for endring av verneforskrift.....	33
7	Referanse.....	35
8	Vedlegg.....	36
8.1	Verneforskrift.....	37
8.2	Kart over verneområdet.....	38
8.3	Kart med soneinndeling av myrområdene i verneområdet.....	39
8.4	Tabell med oversikt over soneinndeling.....	40
8.5	Oversikt over prioriterte tiltak.....	42
8.6	Dybdekart for Fiskumvannet.....	43
8.7	Kart over prioriterte tiltak.....	44
8.8	Liste over fuglearter registrert ved Fiskumvannet.....	45
8.9	Liste over karplanter registrert ved Fiskumvannet.....	48
8.10	Vurdering av Fiskumvannet naturreservat etter Ramsar-kriterier.....	51
8.11	Konsesjon for regulering og vannuttak fra Eikern.....	52
8.12	Sammendrag av høringsuttalelser med Fylkesmannens kommentarer.....	57
8.13	Godkjenningsbrev.....	61

1 Sammendrag

En del av Fiskumvannet med tilgrensende strandenger og sumpmarker ble fredet som naturreservat ved kongelig resolusjon av 19. april 1974. Verneformålet er definert som ”å bevare en spesiell naturtype med et rikt fugleliv som er av særlig vitenskapelig og pedagogisk interesse.” Reservatet er på 1190 daa hvorav bare 20 % er landareal. Området har spesielt stor betydning som rasteplass i trekktiden. 240 fuglearter er observert i reservatet. Området er zoologisk og botanisk lite undersøkt.

Tilstanden til verneområdet er god med hensyn til tekniske inngrep og vannkvalitet. Vasspest etablerte seg i Fiskumvannet på 1990-tallet, og i 2002 fantes denne uønskede planta på grunt vann i hele reservatet.

I 1993 ble det bygd et fugletårn ved Dørja nord i verneområdet. Norsk Ornitologisk Forening avd. Øvre Eiker har samlet inn årlige observasjoner av fuglearter ved Fiskumvannet. Registreringene og de årlige rapportene antyder enkelte utviklingstrekk for fuglefaunaen ved Fiskumvannet, men gir ikke grunnlag for sikre konklusjoner om status og utvikling av fuglefaunaen i verneområdet.

Det pågikk landbruksdrift i de nordlige deler av verneområdet fram til siste del av 1950-tallet, ved husdyrbeiting og slått. Gjengroing av landarealet i naturreservatet representerer en uheldig utvikling for verneformålet og verneverdiene. Høyeste prioritet i forvaltningsplanen er å stanse og reversere gjengroingen ved manuell rydding i kombinasjon med permanent husdyrbeite.

Kantvegetasjonen mellom Fiskumvannet og dyrket mark utenfor den søndre delen av verneområdet har vokst seg stor siden etableringen av verneområdet, og er mange steder negativ for produksjonen på dyrkamarka. Forvaltningsplanen gir nye retningslinjer for skjøtsel av kantvegetasjonen.

For å øke bruken av verneområdet til undervisningsformål prioriterer forvaltningsplanen å etablere en kloppet sti fram til fugletårnet samt etablere en bedre avkjøring og parkering ved fylkesveg 73.

Forvaltningsplanen legger opp til et overvåkingsprogram som skal innhente nødvendig kunnskap om status og utvikling for viktige naturtyper og fuglelivet. Dette er nødvendig for å kunne evaluere utviklingen sett i forhold til verneformålet. Planen definerer videre bevaringsmål for utvalgte naturtyper og rødlistede, truede plante- og fuglearter.

2 Innledning

En del av Fiskumvannet med tilgrensende strandenger og sumpmarker ble fredet som naturreservat ved kongelig resolusjon av 19. april 1974. I hovedtrekk er den vestre halvdel av vannet med kantvegetasjon mot dyrket mark vernet.

Verneformålet framgår av verneforskriften for verneområdet; ”å bevare en spesiell naturtype med et rikt fugleliv som er av særlig vitenskapelig og pedagogisk interesse.” Fiskumvannet er ikke vernet som et urørt naturområde, og det er heller ingen målsetting å tilbakeføre verneområdet til en upåvirket tilstand.

Viktige nasjonale motiv for å verne våtmarker er at de har viktige økologiske nøkkelfunksjoner, de er leveområder for truede og sjeldne arter, og at det bidrar til å sikre et representativt utsnitt av norske naturtyper. Ramsar-konvensjonens definerer våtmarker som grunne sjøområder ned til 6 meters dyp, strandsoner, fuktenger, ulike typer ferskvann og elver m.v.

Landbruket ved Fiskumvannet ble lagt om på 1950-tallet, og store deler av husdyrholdet opphørte. Siden da har det skjedd en betydelig gjengroing av kulturlandskapet, bl.a. i de tidligere beite- og slåtteområdene nord i verneområdet. Gjengroingen har medført endringer i plante- og fuglelivet, et mer lukket landskapsbilde og skyggevirksomhet fra kantvegetasjon på dyrkamark.

Fylkesmannen i Buskerud har som forvaltningsmyndighet for naturreservatet ansvar for å utarbeide forvaltningsplan. Første forvaltningsplan for verneområdet ble godkjent i 1997, og utgitt som rapport nr. 7 1997 fra Fylkesmannen i Buskerud, miljøvernavdelingen.

En forvaltningsplan skal være et praktisk hjelpemiddel for å fremme verneformålet, og skal rulleres hvert 10. år. De viktigste formålene til en forvaltningsplan er å:

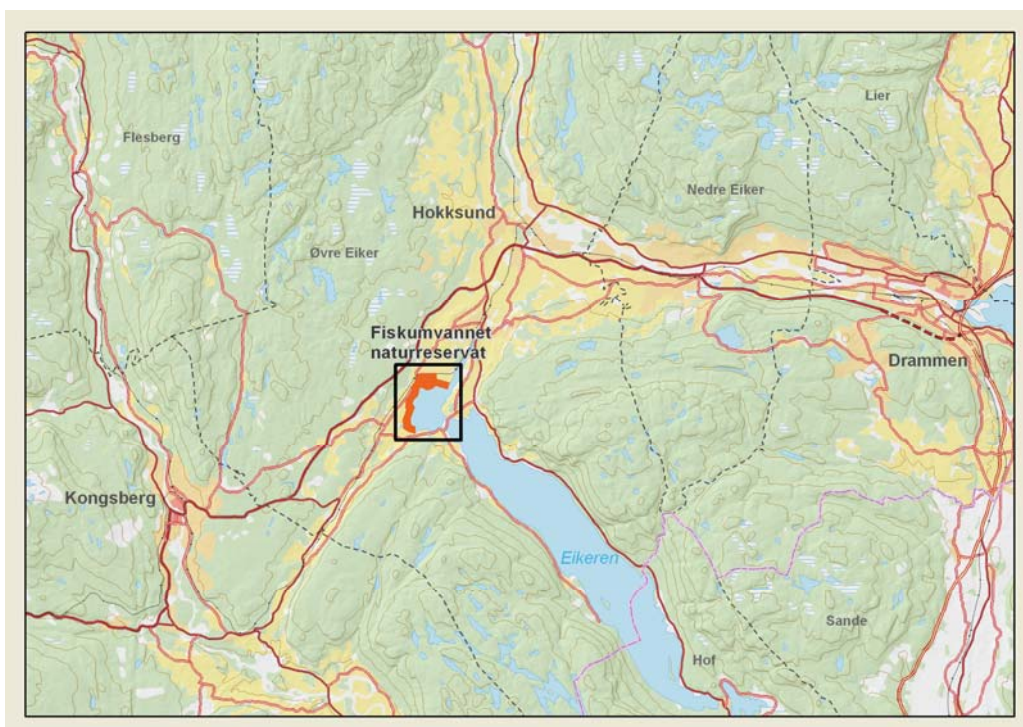
- presisere og utdype verneforskriften, både verneformålet og enkeltbestemmelser
- dokumentere tilstand for natur, kulturmiljøer, kulturminner og brukerinteresser
- definere forvaltningsmål, herunder bevaringsmål
- definere nødvendige og/eller ønskede tiltak
- gi en oversikt over oppgaver med ansvarsfordeling og myndighet
- gi retningslinjer for dispensasjonspraksis og bruk av området
- gi en oversikt over oppgaver med ansvarsfordeling og myndighet
- gi rutiner for behandling av saker etter verneforskriften

Det er et satsingsområde for myndighetene å utarbeide forvaltningsplaner med definerte naturkvaliteter og bevaringsmål, for å oppnå bedre forvaltning av verneområder etter naturvernloven.

3 Områdebeskrivelse og brukerinteresser

3.1 Lokasjon

Fiskumvannet ligger i Øvre Eiker kommune, Buskerud, mellom tettstedene Vestfossen og Darbu. Fiskumvannet ligger i forbindelse med innsjøen Eikeren, og er skilt fra denne med et smalt sund. Vestfosselva renner ut fra Fiskumvannet og vider ut i Drammenselva.

Figur 1. Fiskumvannet naturreservat ligger i Øvre Eiker kommune mellom byene Drammen og Kongsberg, snaut en mil fra Hokksund. Et smalt sund skiller vannet fra innsjøen Eikeren. Et detaljert kart over verneområdet finnes i vedlegg 8.2.

Vannet ligger i et gammelt kulturlandskap med mye åpent jordbruksareal i slake hellinger ned mot vannet. De lavereliggende områdene er sump og strandenger, og relativt store arealer er oversvømt om våren.

Fiskumvannet naturreservat utgjør den vestre halvdel av vannet og dekker et areal på 1190 daa, hvorav 950 daa er vann. Grensen for verneområdet følger i hovedsak markslagsgrensen mellom dyrket mark og strandvegetasjonen på land, og i vannet følger grensen strandlinjen 250 meter fra land ved høyeste regulerte vannstand. I nord danner jernbanelinja vernegrensa. Nord og vest for Fiskumvannet går jernbanen mellom Drammen og Kongsberg. Vest for verneområdet går fylkesveg 73. Europaveg 134 mellom Drammen og Kongsberg er lagt om slik at den nå går nord for Darbu.

Verneområdets landareal utgjør ca 240 dekar og fordeler seg på 20 private eiendommer. Berørte gårds- og bruksnumre framkommer av verneforskriften (vedlegg 1). Fiskum utmarkslag organiserer fiskekort for Fiskumvannet.

Figur 2. Willy Tanberg er en av 20 grunneiere i reservatet. Gården Hegstad gbnr. 161/1 har Tanberg drevet siden 1954, og han har gitt viktige opplysninger om tidligere skjøtsel av Hegstadmyra. Foto: Tore Lagesen.

Vassdrag

Fiskumvannet er på 3,05 km² og er en naturlig næringsrik innsjø på grunn av de geologiske forholdene. I sørvest er vannet skilt fra den større innsjøen Eikeren med et smalt sund. Eikeren er 16 km lang, dypere og mer næringsfattig enn Fiskumvannet.

I nord munner elva Dørja ut i Fiskumvannet. I sørvest renner Fiskumelva ut i vannet, rett sør for Fiskum gamle kirke. Vannet drenerer ut i Vestfosselva som er en sideelv til Drammenselva. Fiskumvannet er regulert for kraftproduksjon med dam ved Vestfossen. Maksimal reguleringshøyde er 1,50 m, høyeste og laveste regulerte vannstand er henholdsvis 19,00 og 17,50 moh.

Fiskumvannet ligger under den marine grense, i vannet er det marine avsetninger dominert av silt og leire. Ved utløpet av Dørja er det en del elveavsetninger med sand og grus som har bygd opp et mindre deltaområde.

Største dyp i Fiskumvannet er ca 20 meter, middeldybden er ca 6 m. Innenfor verneområdet går dybden ned til 8,5 meter. Bunnen i de ytre deler av verneområdet (250 m fra land) ligger på 5-6 meter.

Vannkvaliteten i både Fiskumvannet og innløpselvene Dørja og Fiskumelva er jevnt over god. Vannet har ikke drikkevannskvalitet, og det er moderat påvirket av tilførte næringsstoffer. Vestre del av Fiskumvannet tilføres mye "rent" og næringsfattig vann fra Eikeren.

3.2 Områdebeskrivelse

Berggrunn

Berggrunnen ved Fiskumvannet består av prekambriske gneiser øst for verneområdet og kalkrike, sedimentære bergarter som er blottet i dagen særlig sør og nord i verneområdet. De sedimentære bergartene er næringsrike, de forvitrer lett og gir grunnlag for rike vegetasjonstyper. Rundt selve Fiskumvannet er det løsmasser som dominerer.

Viktige naturtyper

En naturtype er et økosystem med spesielle særtrekk. DN-håndbok 13 2. utgave 2007 beskriver arbeidet med å kartlegge sjeldne, sårbare og truede naturtyper. På samme måte som sjeldne og truede arter blir kategorisert i rødlista, blir også ulike naturtyper vurdert.

Selve Fiskumvannet hører til naturtypen rik kulturlandskapssjø. Denne naturtypen er blant de aller mest artsrike i landet, og er utsatt for trusler som overgjødning, som igjen kan føre til algeoppblomstring, tilgroing og oksygenvinn med negative konsekvenser for bunnlevende dyr og planter. Mange kulturlandskapssjøer er utsatt for utfyllinger, senking av vannstand og tilgroing av "sivbelter" på grunn av redusert beite.

En annen naturtype i verneområdet er tidligere beite- og slåttemyrer. Naturtypen er i dag sjelden fordi myrslått har opphørt over nesten hele landet, og beite på myr og våtmarker er sterkt redusert særlig på flatbygdene på Østlandet. En del av strandområdet vest for utløpet av Dørja er registrert som rikmyr.

Av andre sjeldne og sårbare naturtyper som finnes i mindre omfang i verneområdet er deltaområde ved Dørja, mudderbanker utenfor munningen av Dørja, viktig bekkebein langs Dørja og et smalt belte med rik edellauvskog i kantsonen mellom Fiskumvannet og dyrket mark i den sørlige delen av verneområdet.

Vegetasjon

Gjennom tusen år har arealene og vegetasjonen rundt Fiskumvannet vært påvirket av jordbruk. Vegetasjonen har vært sterkt påvirket av hogst, beite, slått og oppdyrking. Det er knapt vegetasjon innenfor verneområdet som er upåvirket av den historiske utnyttningen. Vannvegetasjonen er påvirket av vannstandsreguleringer og tilførsel av næringsstoffer. Fram til slutten av 1950-tallet var kulturpåvirkningen langt sterkere enn i dag, med beite, myrslått og vedhogst. Resultatet av at bruken har opphørt er en stadig økende gjengroing av kulturlandskapet utenfor de oppdyrkede arealene. Det har ført til en betydelig endring av vegetasjon og planteliv i verneområdet. Flyfoto fra 1975 viser gjengroingsstatus ved Fiskumvannet på vernetidspunktet, sammenlignet med dagens tilstand.

Figur 3. Flyfoto til venstre viser tilstanden ved Fiskum gamle kirke ca på vernetidspunktet i 1975. Området er i en tidlig gjengroingsfase etter å ha vært snaut som følge av slått og beite. Flyfoto til høyre viser gjengroingssituasjonen ca 30 år senere.

Plantelivet ved Fiskumvannet var beskrevet i en hovedfagsoppgave i botanikk fra 1949 av Tor Hovland Eknes. Det er ikke gjort fullstendige studier av plantelivet i verneområdet de siste årene som er sammenholdt med registreringer før vernevedtaket.

Forvaltningsplanen fra 1997 omtaler plantelivet. Even W. Hanssen gjennomførte i 2002 en studie av vannvegetasjon i hele Fiskumvannet med hovedvekt på vasspest. Her ble også karplanter kartlagt i en avstand på inntil 10 m fra vannkanten. (Hanssen, E.W. 2003) I forbindelse med utarbeiding av den nye forvaltningsplanen er vegetasjonen nord i verneområdet, på eiendommene gbnr 160/1, 161/1, 161/3, 61/4 og 42/1 kartlagt i grove trekk og inndelt i soner etter skjøtselstatus og foreslåtte tiltak (vedlegg 8.3). I en av sonene finnes den sjeldne bregna vasstelg som regnes som sterkt truet.

Både i sør- og nordenden av verneområdet er det en rik og variert sumpvegetasjon. De største og best utviklede våtmarkene ligger i nordenden. Fra jernbanen og sørover vokser bl.a. pors, blåtopp, elvesnelle, sverdlilje, sumpsivaks, takrør og sjøsivaks. I vannet vokser det pilblad, vassslirekne, korsevjeblom og nøkketjønnaks. Til tross for at Fiskumvannet er et innlandsvann vokser det kystarter her som smal dunkjevle og stankbeinurt

Figur 4. Tue med den sjeldne bregna vasstelg på Hegstadmyra. Kategori EN. Foto: Even W. Hanssen.

Kategorisering av plante- og dyrearter og naturtyper.

Dyr og planter som er sjeldne eller som står i fare å bli utryddet er inndelt i ulike kategorier i Norsk Rødliste som utgis av Artsdatabanken. Gjeldende liste er fra 2006.

Rødlista inndeler artene i kategoriene:

- EX (utdødd),
- RE (regionalt utdødd),
- CR (kritisk truet),
- EN (sterkt truet),
- VU (sårbar),
- NT (nær truet) og
- DD (datamangel) for utsatte arter.

I tillegg benyttes kategoriene:

- LC (livskraftig bestand),
- NE (ikke vurdert)
- NA (ikke egnet).

Det er en stadig økende mengde kratt- og skogvegetasjon i verneområdet. Langs Dørja og i utkanten av våtmarkene dominerer bjørk, svartor, selje og vier, etter hvert med oppslag av smågran. Dette er en av få lokaliteter med svartor i Øvre Eiker. På Hegstadmyra nord i reservatet er det en liten skog dominert av bjørk og furu, også her med granoppslag. Deler av skogen er relativt gammel hvor et furutre ble målt til 120 år. Bjørk og vierkratt har de siste tiårene spredt seg ut på våtmarkene, og særlig i tørkesomme har disse gode vekstvilkår. Det er utført manuell rydding av bjørk og det er tatt ut mye ved, resultatet er et massivt oppslag av nytt lauvkratt.

Sør på Hegstadmyra er det en eldre grøftekanal som er delvis gjengrodd. Grøfta har hatt lokal innvirkning på vannbalansen i myra og bidratt til raskere skogvekst i en sone langs grøfta.

I kantsonen mellom dyrket mark og vannet i den midtre delen av verneområdet har det utviklet seg storvokst edellauskog med varmekjære treslag som lønn, ask, alm, lind og svartor. Alm er rødlistet som nær truet (NT).

Fiskumvannet har en meget rik vannvegetasjon og er blant landets fremste innsjøer i så måte. Hele 38 vannplanter er registrert. Til sammenligning er det på det meste registrert 30 arter i Steinsfjorden, som var regnet som en av Norges mest artsrike innsjøer, og til sammen 37 arter i hele Tyrifjorden og Steinsfjorden (Hanssen 2003).

Sju vegetasjonstyper er registrert. Av spesielle lokaliteter er et bestand med smal dunkjevle nord for utløpet av Dørja som er mer enn 50 meter langt og 3-4 meter bredt. Det er registrert flere

sjeldne plantearter som firling (EN, sterkt truet) og vasskryp (VU, sårbar) i vannet. På fuktenger forekommer storveronika og vasstelg (EN, sterkt truet).

Vest for Flesakertangen helt nordøst i verneområdet er det mudderbanker som er helt tørrlagt i kortere perioder. Her dominerer pusleplantene nålesivaks, firling og evjebrodd. Den rødlistede kransalgen *Nitella mucronata* (VU, sårbar) er funnet her.

Vannplanta vasspest spredte seg til Fiskumvannet i løpet av 1990-tallet fra Drammenselva eller Loeselva, til tross for restriksjoner i flytting av båter til Fiskumvannet. Vasspest er innført fra Nord-Amerika og kan dominere fullstendig der den etablerer seg. Noen steder har det først skjedd en masseoppblomstring av vasspest før planta stabiliserer seg på et lavere nivå. Andre steder er det fortsatt masseoppblomstring etter 20 år. I sju av åtte innsjøer er det nedgang i antall vannplanter og tap av rødlistearter etter at vasspest innvandret. Hanssen (2003) beskriver status for vasspest i Fiskumvannet hvor utbredelsen er inndelt i *små mengder*, *moderate mengder* og *store mengder*. Arten finnes på grunt vann i hele Fiskumvannet, men store deler av reservatet ligger i kategori *små mengder*. Bare sør for utløpet av Fiskumelva er det registrert *store mengder*.

Figur 5. Gjengroingen har kommet langt på tidligere åpne slåttemyrer og beitemarker på Hegstadmyra nord i verneområdet. Skogen lengst unna i bildet er gammel med opptil 120 år gamle furuer.
Foto: Kjetil Heitmann.

Fugleliv

Fiskumvannet har på grunn av sin beliggenhet og sitt næringsrike økosystem et usedvanlig rikt fugleliv av våtmarksarter sett i norsk sammenheng. Fiskumvannet er blant innlandslokalitetene i Norge der det er registrert størst antall fuglearter. Pr. 2008 er hele 240 fuglearter registrert på eller ved Fiskumvannet. Av disse er over 100 utpregede våtmarksarter. Liste over registrerte arter framgår av vedlegg 8.8. med rødlistestatus.

For fuglelivet har Fiskumvannet kanskje sin viktigste funksjon som rasteplass i trekketida vår og høst, da et stort antall våtmarksfugler raster for å finne nødvendig næring under trekket. Dette er også de beste tidene for fugleobservasjoner. Da ligger dykkender som kvinand og toppand ute på vannet mens gressender som krikand, brunnakke og skjeand ligger inne ved land. I strandsonen og på myrene holder vadere som strandsnipe, myrsnipe, grønnstilk og brushane til.

En rekke arter hekker ved Fiskumvannet. Vegetasjonsbeltene og sumpmarkene rundt vannet gir gode hekkeplasser for sjeldne og kravfulle arter av våtmarksfugl som stokkand, sothøne og enkeltbekkasin. Også rødlisteartene toppdykker (NT, nær truet) og vannrikse (VU, sårbar) hekker langs vannet. Etter at området ble vernet har både knoppsvane og kanadagås etablert seg som hekkefugler. I busker og kratt langs vannet hekker blant annet rosenfink, buskskvett og sivspurv. Fiskumvannet var det første stedet i Norge der rosenfink ble funnet hekkende, det skjedde i 1970.

Figur 6. *Rosenfinken er en karakterart for Fiskumvannet. Den er blant de sist ankomne trekkfuglene når den dukker opp i slutten av mai. Det er alltid hyggelig å bli møtt av rosenfinkens plystrende velkomststrofe "pleased to meet you" når du besøker Fiskumvannet på forsommeren. Første hekkefunn av rosenfink i Norge ble gjort på Fiskumvannet i 1970.
Foto: Steinar Stueflotten.*

Fiskumvannet er også viktig jaktområde for fugler som hekker et stykke unna vannet, slik som de rødlistede rovfuglene lerkfalk (VU, sårbar), vandrefalk (NT, nær truet), fiskeørn (NT, nær truet) og vepsevåk (EN, sterkt truet).

Mange ender og svaner holder seg ved Fiskumvannet og i Vestfosselva utover høsten inntil isen legger seg. Vestfosselva, som ligger utenfor verneområdet, er et svært viktig vinterområde for sangsvane (NT, nær truet).

I tillegg til de mange vanlige fugleartene er det registrert en lang rekke arter som er kuriøse både lokalt og nasjonalt. Disse har ikke Fiskumvannet som del av sitt normale leveområde. Dette er arter som ærfugl, albatross, egretthege og hærfugl.

Sammensetningen av fuglefaunaen er i stadig endring, både på grunn av naturlige svingninger og utviklingstrekk, og også på grunn av menneskelig påvirkning. Siden opprettelsen av naturreservatet i 1974 har fuglefaunaen ved Fiskumvannet endret seg en god del.

Som følge av gjengroingen av kulturlandskapet har noen fugler som foretrekker åpne arealer gått tilbake. Det gjelder bl.a. vaderne vipe (NT, nær truet) og storspove (NT, nær truet). Storspove hekket regelmessig på myrene nord for Fiskumvannet til 1970, men forsvant trolig etter oppdyrking av myrene. Storspove kom på den nasjonale Rødlista i 2006 og på den internasjonale rødlista i 2008. Hekkebestand av enkeltbekkasin har gått tilbake. Den gule såerla forsvant som hekkefugl på samme tid som storspoven. Spurvefuglen hortulan har forsvunnet fra Fiskumvannet, i likhet med det meste av Sør-Norge, og finnes nå bare i et område i Hedmark. Åkerrikse (CR, kritisk truet) hadde tidligere leveområde ved Fiskum, men har forsvunnet herfra som de fleste andre steder i landet på grunn av endrede driftsformer i jordbruket.

Figur 7. Årlig dukker det opp sjeldne fugler på Fiskumvannet. Denne egretthegra som landet ute i Måsnesmyra 22.05.05, vakte stor begeistring blant fuglekikkerne som var til stede på fugletårnet. Foto: Steinar Stueflotten.

Arter som knoppsvane, kanadagås og også dykkere har gått fram i samme periode. Vandrefalk er igjen tilbake etter å nesten ha vært utryddet på 1970-tallet på grunn av giftbruk i landbruket. Nattergal har etablert seg som hekkefugl i området i løpet av de siste tiårene. Også flere sangere har blitt mer vanlig som følge av mer busker og trær.

Det foreligger ikke sammenstilt kunnskap om endringer i fuglefaunaen i Fiskumvannet fra vernevedtaket i 1974 og fram til i dag. Svenske undersøkelser tyder på at rikdommen i fuglelivet både når det gjelder antall arter og samlet antall individer går ned når beite og slått opphører og rike kulturlandskapssjøer gror igjen. En rekke fuglearter på Rødlista er nettopp knyttet til kulturbetingede biotoper, som vipe og storspove. Disse artene er på vikende front over store deler av Norge og i våre naboland.

Annet dyreliv

Selv om jernbanen, fylkesvegen og de store åpne jordene danner barrierer for mange dyrearter, forekommer både elg, rådyr, rev og grevling i verneområdet, arter som er vanlige i området forøvrig. Også bever, røyskatt og smågnagere holder til ved Fiskumvannet.

På grunn av den høye planteproduksjonen er også insektlivet ved Fiskumvannet rikt, noe som gir føde til store deler av fuglelivet. Insektlivet er ikke undersøkt spesielt, men det finnes bl.a. øyenstikkere, sommerfugler og edderkopper i stort antall. Blant øyenstikkere er det funnet sørlig høstlibelle og stor torvlibelle, begge er rødlistet som VU, sårbar. Blodrød høstlibelle (EN, sterkt truet) er også funnet ved Fiskumvannet sammen med stavtegen som er et sjeldent insekt som går på vannet. Sommerfuglen svalestjert er også ganske sjelden i Norge, den kan ses ved Fiskumvannet i mai - juni.

Fiskumvannet er en av sjøene i landet med flest fiskearter. I vannet lever 25-26 arter, bl.a. flere karpefisker, gjedde, abbor, ørret og sik. Vannet er gyteområde for brasme. Stor gjedde kan ta unger av ender og dykkere som svømmer på vannet. Status for bestandene av noen av fiskeartene er ørret (liten), sik (god), abbor (god), gjedde (god), mort (god), brasme (god), vederbuk (god), krøkle (liten), stam (liten), trepigget stingsild, ørekyte (kilde: www.eikerbygda.no). Bestanden av

ål (kritisk truet, CR) er vurdert som liten i Fiskumvannet. Ålen gyter i havet og finner veien til ferskvann der den tilbringer det meste av livet. Kraftstasjonen i Vestfosselva er en hindring for oppgang av ål til Fiskumvannet og elvene som renner ut her. Ål som forsøker å vandre forbi kraftverket fanges i en felle og slippes ut på oversiden av stasjonen. Ålebestanden avtar, og antall fangede ål pr. år har de siste ti år ligget mellom ca 400 og 4000. I utgangsfella tas det bare mellom 3-30 ål pr. år. Alderen på denne ålen er 11-16 år. At gjenfangsten ikke er større kan skyldes utformingen av fella.

I 1994 ble den sjeldne arten spissnutefrosk (NT, nær truet) hørt for første gang i verneområdet. Senere er den hørt årlig. I 2007 ble en død buorm funnet nær verneområdet. Dette er første gjenfunn av det varmekjære krypdyret i Øvre Eiker, og som tidligere var en vanlig art lokalt.

3.3 Brukerinteresser

Opplevelse av kulturhistorie og landskap

Status

Fiskumvannet ligger som et flott vassdragsэлеment i et gammelt og vakkert kulturlandskap som har vært utnyttet og påvirket av mennesker i mer enn tusen år. Likevel har selve vannet bevart et naturlig preg, og det er få varige inngrep i våtmarkene innenfor verneområdet. Områdene rundt Fiskumvannet er frodige og har en lang vekstsesong, og var trolig blant de første områdene i landet som ble fast bosatt og dyrket opp. Flere lokale gårds- og stedsnavn tyder på et opphav fra vikingtid eller tidligere. Landbruket er omtalt i neste avsnitt.

Fiskum gamle kirke ble bygget omkring 1250 og er også et viktig og flott landskapselement der den ligger på et lite høydedrag 15 meter over Fiskumvannet og ca 150 meter fra vernegrensa. Kirka er ikke ombygd etter at den ble tatt ut av bruk i 1866, og er vernet etter kulturminneloven. Kirka er en viktig identitetsfaktor for Fiskum og Darbu og benyttes til arrangementer og konserter, og som turmål for befolkning og turister.

Vannet var en viktig ferdselsveg for de som skulle til kirka, og mange benyttet båt som ble dratt i land like nedenfor. Den gamle hovedveien mellom sølvverket på Kongsberg og Drammen passerte forbi Fiskum gamle kirke og videre vest for Fiskumvannet. Det har ligget et teglverk ved Fiskumelva et par hundre meter ovenfor gamlekirka. I dag er det bare hauger av ødelagt teglstein og takstein som minner om denne historien.

Fiskum gamle kirke har utvilsomt et potensial som turistattraksjon dersom det er ønskelig å legge videre til rette for det. Ved gjengroing av kulturlandskapet rundt Fiskumvannet reduseres landskapsopplevelsen ved at både vannet, Fiskum gamle kirke og andre flotte landskapselementer blir mindre synlig. Det pågår kontinuerlig arbeid med å rydde og skjømte vegetasjon rundt gamlekirka, og en øy i Fiskumelva ved kirka er gjerdet inn som sauebeite.

Fisket har nok vært viktig for eiendommene rundt vannet i alle tider, noe navnet vitner om. De siste tiårene har fisket mistet sin betydning som næringskilde for gårdsbrukene. Det foregår noe gjeddefiske spesielt på våren.

Utfordringer

Det er en utfordring å synliggjøre og ivareta sammenhengen mellom den historiske bruken av landskapet ved Fiskumvannet og naturverdiene i naturreservatet. En viktig del av identiteten til Fiskum og Darbu er knyttet til Fiskumvannet og Fiskum gamle kirke.

Mål

Det skal legges vekt på sammenhengen mellom kulturhistorien, kulturlandskapet og naturkvalitetene ved forvaltning av verneområdet. Kulturlandskapet bør skjøttes slik at den historiske sammenhengen ivaretas, og slik at Fiskumvannet og Fiskum gamle kirke er synlige i landskapet.

Innspill til forvaltning av randområdet

Det er ønskelig å videreføre og øke skjøtsel av området rundt kirka for å skape bedre utsikt og innsyn. Kantvegetasjonen innenfor verneområdet må også skjøttes i denne sammenhengen. Det er ønskelig å benytte beitedyr til å holde området både innenfor og utenfor vernegrensa åpent.

Figur 8. Fiskum gamle kirke sett fra vannet i verneområdet. Her er det gitt tillatelse til å fjerne kantsonen i reservatet for å framheve kirken og kulturlandskapet. Foto: Kjetil Heitmann.

Landbruk

Status

Landskapet rundt Fiskumvannet er i første rekke preget av landbruket opp gjennom historien. Gårdene ryddet jord, og jordbrukslandskapet har vært i drift og utvikling gjennom mer enn 1000 år. Over tid ble større flater ryddet og dyrket, stein ble lagt i røyser og andre arealer ble beitet. Traktorens inntreden midt på 1900-tallet framskyndet endringen i kulturlandskapet, og jordene ble ryddet og planert større enn tidligere, våtmarker ble grøftet og bekker ble lukket.

Som følge av ny landbrukspolitik fra 1950-tallet forsvant mange av beitedyra og slåttemarkene, og ble erstattet av korn og andre monokulturer. Da beitedyrene forsvant startet samtidig gjengroingen av de tidligere åpne beite- og slåttemarkene. En eldre grøft på Hegstadmyra har bidratt til å tørke ut deler av myra og medført økt skog- og krattvekst. I dag er det et klart skille mellom dyrka mark og den stadig tettere kantvegetasjonen som vokser opp innenfor vernegrensa, som i hovedsak følger grensa mellom dyrkamarka og stranda.

På jordbruksarealene som grenser inn til verneområdet dyrkes det i hovedsak korn og gras, men også frukt- og bær. Enkelte steder står mindre jordbruksarealer brakk, og en begynnende gjengroing også av fulldyrket mark har startet bl.a. som følge av vassjuk mark.

Landbrukets påvirkning på verneområdet er i dag relativt liten. Det forekommer noe uttak av ved, og det tas ut vanningsvann. Vedhogst er langt mindre omfattende enn tidligere, derfor skjer det en gjengroing av verneområdet.

Åpne jordbruksarealer i kombinasjon med jernbane og fylkesveg medfører en barrierevirkning for dyreliv til verneområdet. Dette må imidlertid påregnes i et kulturlandskap, og har ikke redusert verneverdiene nevneverdig.

Figur 9. *Kantvegetasjonen fra verneområdet strekker seg flere meter innover dyrket mark. Denne gjengroingen med skyggevirking har fått økende negativ betydning for jordbruksdriften utenfor verneområdet. På noen av eiendommene er det lagt ut en vegetasjonssone med gras mellom kornåker og kantsone. Denne sonen reduserer avrenning av jord, næringsstoffer og plantevernmidler.*
Foto: Kjetil Heitmann.

Utfordringer

Kantvegetasjonen i verneområdet har flere steder betydelig negativ påvirkning på produksjonen på tilgrensende jordbruksarealer. Store trær som står mer enn 2 meter fra vernegrensa strekker seg mange steder seg mer enn 5 meter tilbake og innover jordbruksarealet. Dette gir skyggevirksomhet og nedsatt produksjon i en sone mot verneområdet. Noen steder dyrkes det bare gras de siste 15-20 meterne mot kantvegetasjonen og vernegrensa. I en sone på 2 meter fra dyrka mark kan grunneier fjerne skog og kratt som er til sjenanse for jordbruket. Enkelte gårdbrukere ønsker å tynne skogen som har vokst til i kantsona for å redusere den negative virkningen for jordbruket.

Mål for landbruket i verneområdet:

Det skal kunne foregå landbruksvirksomhet i verneområdet når denne ikke er til skade for naturkvalitetene. Landbruksvirksomhet som er nødvendig for å opprettholde naturverdier i verneområdet må stimuleres, og må sees i sammenheng med drift utenfor verneområdet. Negativ påvirkning fra verneområdet på tilgrensende landbruksarealer skal reduseres, uten at det skal gå på bekostning av verneformålet.

Kulturhistorie og kulturlandskap

Status

Båtliv på Fiskumvannet

Bruk av motorbåt er ikke tillatt i verneområdet, unntatt er grunneiers egen ferdsel til og fra egne båt plasser som var etablert før vernevedtaket eller der det er gitt tillatelse av forvaltningsmyndighet senere.

Trafikken av motoriserte båter har økt på Fiskumvannet og Eikeren de siste tiårene. Hovedmengden av denne trafikken skjer øst for verneområdet mellom Vestfossen, Eikeren og Sundhaugen.

Ved utløpet av Fiskumelva har Øvre Eiker kommune tillatelse til opplag av tre båter, på sørsiden av elva er det rett til opplag av fem båter. Ved Fiskumelva ligger 10-15 båter i opplag utenfor verneområdet. Båtene må inn i verneområdet for å komme på Fiskumvannet. På eiendommen Darbu nordre, gnr 156 bnr 1 er det en brygge med 2-3 båter i verneområdet. Ved Rudstøen, gnr 160 bnr 5 og 10, er det utsetningsplass for båter som noen eiendommer har rett til å benytte.

Dørja benyttes som adkomst for båt til Fiskumvannet fra eiendommer lenger oppe i elva.

Friluftsliv og naturopplevelse

Det eneste stedet i verneområdet der det er lagt til rette for ferdsel for allmennheten er fram til fugletårnet ved utløpet av Dørja, nord i reservatet. Fugletårnet ble bygget i 1993 av Norsk Ornitologisk Forening avd. Øvre Eiker i samarbeid med Øvre Eiker kommune. Fugletårnet brukes i hovedsak av lokalbefolkningen og fugletittere under vår- og høsttrekket, samt om

sommeren. Fugletårnet er bygd relativt skjult i landskapet, og er delvis skjult av busker, kratt og trær. Tårnet er viktig for at interesserte skal kunne studere fuglelivet uten å uroe fuglene.

Det er sti fra Fiskum gamle kirke og ned til båtplassene ved utløpet av Fiskumelva, på utsiden av vernegrensa. Det er også etablert en flott sti langs Fiskumelva mellom Darbu sentrum og Fiskum gamle kirke. Lokalbefolkningen på Darbu ønsker bedre tilgang til selve vannet med fysisk tilrettelegging fra gamlekirka. I forbindelse med planprosessen har det fra lokalbefolkningen på Fiskum framkommet ønske om å anlegge sti helt ned til vannet med en brygge eller pir innenfor verneområdet.

Fiske

Fiske kan skje innenfor verneområdet etter reglene i innlandsfiskeoven. Det fiskes i hovedsak etter gjedde og sik. Gjedde tas i garn ved utløpet av Dørja. Det er ikke lov å løsne skudd innenfor reservatets grenser, dermed er det ikke lov å jakte gjedde med hagle.

Jakt

All jakt er forbudt i reservatet. Det har tidligere forekommet ulovlig jakt på duer og ender fra båt, i strid med vernebestemmelsene. Det har også vært tilfeller av ulovlig jakt ved at det har vært skutt fra utsiden av verneområdet og over grensa. De siste årene har ikke dette vært noe problem.

Utfordringer

Tilgjengeligheten til fugletårnet er vanskelig i store deler av året fordi adkomsten går gjennom sumpmarker som tidvis er oversvømt. Stien bærer i perioder preg av opptråkking ved at stadig nye trasseer velges. På grunn av den vanskelige adkomsten benytter mange adkomst til fugletårnet via jernbanelinja, noe som både er strengt ulovlig samtidig som det medfører livsfare. Også alternativ adkomst langs elva Dørja fra fylkesveg 73 må krysse jernbanelinja.

Parkering for adkomst til fugletårnet er vanskelig. Ved jernbaneundergangen langs fylkesveg 73 er det en mindre avkjøring med parkeringsmulighet som ikke er godkjent, men som benyttes av personbiler. På gnr 160 bnr 1 er det godkjent avkjøring og parkering, men besøkende til fugletårnet må gå et stykke langs fylkesvegen for å komme til stedet der stien tar av fra fylkesvegen. En tredje mulig parkering for å komme til fugletårnet er ved Dørja bru ved Lundebakken. Denne adkomsten er imidlertid best egnet for kano, da det ikke er tilrettelagt sti i kantsona mellom dyrket mark og Dørja.

Etter verneforskriften kan grunneier ferdes med motorbåt til egen båtplass. Det er ikke etablert en fullstendig oversikt over hvilke grunneiere som har rett til båtplass i verneområdet eller ved utløpet av Fiskumelva.

Garnfiske i verneområdet kan være til skade på fuglelivet. Omfanget av garnfiske i verneområdet og hvor mange fugler som eventuelt tas i garn er ikke kjent.

Etter verneforskriftens kapittel IV punkt 8 kan vernemyndighetene fastsette nærmere bestemmelser om ferdsel i verneområdet. Det er ikke kjent at ferdsel i verneområdet er til skade på en måte som gjør det aktuelt å redusere ferdselen.

Figur 10. Mange benytter jernbanelinja som adkomst til fugletårnet fordi stien er svært bløt. Dette er livsfarlig, og er en viktig grunn til at planen prioriterer kloppet sti til fugletårnet. Reservatet på høyre side av jernbanesporet. Foto: Kjetil Heitmann.

Mål for friluftsliv og naturopplevelse, båtliv, jakt og fiske

Friluftsliv og naturopplevelse, herunder fiske, skal kunne foregå i verneområdet så lenge det ikke er til skade for naturkvalitetene. Allmennhetens ferdsel skal kanaliseres så langt som mulig for å redusere negative effekter på fuglelivet. Motorisert ferdsel skal reduseres til et minimum innenfor verneområdet.

Innspill til forvaltning av randområdet

Ved tilrettelegging for bruk av området ved gamlekirka må det tas hensyn til hvordan bruken kan påvirke naturverdier innenfor naturreservatet.

Det er ønskelig med en revidering av forskrift om bruk av motorbåt på Fiskumvannet utenfor reservatgrensa, for at det skal tas sterkere hensyn til fuglelivet langs reservatet. Øvre Eiker kommune er lokal myndighet etter lov om motorferdsel i utmark og på vassdrag.

Regulering av Fiskumvannet – kraftproduksjon og vannuttak

Status

Vestfosselva er regulert med demning for kraftproduksjon, og Fiskumvannet utgjør sammen med Eikeren vannmagasinet. Eikern er også kilde for omfattende vannforsyning.

Gjeldende konsesjon fra NVE for regulering og vannuttak er fra 2005 (vedlegg 8.11).

Konsesjonsvilkårene sier at vannstanden skal ligge mellom kote 17,50 og 19,00. I perioden 1. mai til 1. oktober skal vannstanden så vidt mulig ikke underskride kote 18,30, og i perioden 15. oktober til 15. november skal vannstanden være over kote 18,40 av hensyn til storørreten i Eikern.

I hekketiden fra 5. mai til 10. juli skal vannstanden i Fiskumvannet naturreservat holdes konstant innenfor kote 18,30 – 19,00 i den grad det er teknisk mulig. Fylkesmannen i Buskerud kan som forvaltningsmyndighet for naturreservatet dispensere fra dette vilkåret. Kraftverket arbeider for å motvirke flom når vannstanden stiger over kote 18,85.

Det er satt minimumskrav til vannføring i Vestfosselva nedstrøms kraftstasjonen på 1,3 m³/s. Periodene med vannføring i Vestfosselva med vannføring under 5 m³/s skal begrenses mest mulig i tiden 1. mai til 1. oktober.

Eikern benyttes som kilde for vannforsyning for Øvre Eiker vannverk og Vestfold interkommunale vannverk. Det er gitt konsesjon for uttak av inntil 360.000 m³/uke fra Eikern til vannforsyning. I kortere perioden kan det tas ut inntil 725.000 m³/uke.

I konsesjonen for regulering og vannuttak er Fylkesmannen gitt ansvar for å følge opp hensyn til naturforvaltning, slik at natur og miljø blir minst mulig skadelidende. Fylkesmannen kan pålegge konsesjonær tiltak for å ivareta hensyn til fiskebestander, planteliv og øvrig dyreliv, friluftsliv og opplevelse. Fylkesmannen kan også pålegge konsesjonær naturvitenskapelige undersøkelser og friluftsunndersøkelser i området som berøres av reguleringen.

Utfordringer

Det er mange og til dels motstridende hensyn å ta ved regulering av vannstanden i Fiskumvannet og Eikern. En har ikke full oversikt over alle effekter som kunstig regulering medfører i forhold til natur og miljø. Regulering av vannstand i forhold til det normale medfører flere utfordringer. Nedtapping av vannstanden gir bedre vekstforhold for busker og trær på sumpmarkene og framskynder gjengroing av våtmarkene. Perioder med høy vannstand er viktige for å motvirke gjengroing av sumpmarkene. Gjeldende konsesjon gjør det vanskelig å legge inn perioder med lav vannstand slik at mudderbanker er eksponerte. Fylkesmannen kan imidlertid dispensere fra konstant vannføring for perioden 1. mai til 10. juli. Kunstig høy vannstand under vår og høsttrekket gir mindre grunne våtmarker og eksponerte mudderbanker der bl.a. vaderne og flere andre våtmarksfugler finner næring. Vannstandsøkninger i hekkeperioden kan være svært skadelig for mange fugler som hekker ved våtmarkene, selv om det kan være naturlig.

Regulering av Vestfosselva til kraftproduksjon hindrer ålen å vandre fra havet og til Fiskumvannet/Eikernvassdraget.

Mål for vassdragsregulering av Fiskumvannet

Regulering av Fiskumvannet må skje på en måte som samlet sett er til minst skade for fuglelivet og andre viktige naturverdier. Som følge av endret tilstand til plante- og dyrearter og naturtyper og ny kunnskap som kommer til, kan de ønskede hensyn til natur og miljø endres noe over tid.

Vannstanden bør være lav under fugletrekket på våren mellom ca 1. april – 1. mai, for å skape eksponerte mudderflater og større gruntvannsområder for vaderne og andre våtmarksfugler som søker næring. Vannstanden bør ikke endres vesentlig i hekkeperioden av hensyn til egg og ungesproduksjon. For naturreservatet er det isolert sett ønskelig med kortere perioder med høy vannstand for å motvirke gjengroing av sumpmarkene.

Undervisning

Status

”Pedagogisk interesse” er nevnt i verneformålet for Fiskumvannet naturreservat, og beliggenheten er sentral i forhold flere byer og tettsteder. Fugletårnet ved Dørja er det stedet der det ligger best til rette for pedagogisk virksomhet i verneområdet uten vesentlig sjenanse for fuglelivet. Verneområdet brukes noe til undervisning, til tross for vanskelig adkomst. Årlig har rundt 13-17 skoleklasser besøkt fugletårnet, de fleste fra Naturskolen på Kongsberg. Skolene i Øvre Eiker bruker verneområdet i begrenset grad.

Universitet for miljø og biovitenskap (UMB, tidligere Norges Landbrukshøgskole) benytter Darbu folkehøgskole som arena for feltkurs på sommeren. Saggrenda skogskole på Kongsberg har i flere år vært engasjert for å rydde kratt på Hegstadmyra. Dette arbeidet er initiert gjennom den gjeldende forvaltningsplanen for Fiskumvannet.

Utfordringer

Tilgjengeligheten til fugletårnet er så dårlig i store deler av året at det legger store begrensninger på pedagogisk bruk, og også annen naturopplevelse med utgangspunkt i fugletårnet. Adkomsten er dårlig både med hensyn til avkjøring, parkering, og ferdsel til fots.

Kunnskap om fuglelivet og andre naturverdier i verneområdet er lite sammenstilt og tilrettelagt for pedagogisk bruk. Det gjør verneområdet vanskelig å bruke i undervisningssammenheng.

Mål for pedagogisk bruk av reservatet:

Det er en målsetting å øke bruken av Fiskumvannet naturreservat i undervisningssammenheng gjennom bedre fysisk tilrettelegging og bedre tilrettelegging av kunnskap om naturverdiene.

Figur 11. Adkomsten til fugletårnet er oversvømt i perioder av året. Foto: Kjetil Heitmann.

Forskning

Status

Det er ikke kjent at det er drevet vitenskapelig arbeid ved Fiskumvannet de siste tiårene, bortsett fra feltkursa til UMB.

Utfordring

Det er mange faglige problemstillinger knyttet til Fiskumvannet naturreservat som kunne danne grunnlag for vitenskapelig arbeid i verneområdet. En aktuell problemstilling kan være endringer i landskap, fugleliv og vegetasjon som følge av gjengroing. Spesielt interessant vil det være å få registrert nåtilstand før de planlagte skjøtselstiltak igangsettes.

Mål

Det er en målsetting å få innlemmet Fiskumvannet naturreservat i vitenskapelig arbeid som omhandler problemstillinger, som senere kan komme forvaltningen til nytte.

Andre samfunnsinteresser

Vannforsyning og avløp (VA)

Øvre Eiker kommune ønsker å legge VA-ledning fra Darbu til Vestfossen i bunnslammet i Fiskumvannet, gjennom verneområdet nedenfor Fiskum gamle kirke.

Elforsyning

Sørgrense for verneområdet ved Råen er en høyspentlinje som går i retning av sundet mot Eikern. Her er et knutepunkt for flere overføringslinjer som også går på østsiden av Fiskumvannet. Flere kraftlinjer krysser Vestfosselva ved utløpet av Fiskumvannet. Fra andre steder er det kjent at høyspentlinjer kan være dødelig for fugler som svaner og rovfugler med stort vingespenn. Dette er ikke dokumentert fra Fiskumvannet.

Lokalt eierskap og tilhørighet til verneområdet

Innbyggerne på Darbu har følt seg "utestengt" fra Fiskumvannet og ønsker bedre tilgjengelighet til vannet både når det gjelder utsikt og tilgang til vannet ved gamlekirka. Lokalbefolkningen gir uttrykk for å ha lite eierskap og kunnskap om verneområdet og verneverdiene. Det er ønskelig å oppnå et bedre eierskap til Fiskumvannet naturreservat lokalt. Dette er viktig for å oppnå forståelse og aksept for vernet, og for å oppnå velvilje til samarbeid om nødvendige skjøtselstiltak.

3.4 Oppsummering av utfordringer

Gjengroing av tidligere åpne sumpmarker og strandenger

Siden vernevedtaket har gjengroingen av de tidligere åpne sumpmarkene og strandengene akselerert. Status og utvikling for naturtypen er negativ i forhold til ønsket skjøtselstilstand. Gjengroingen medfører utvikling av andre vegetasjonstyper med artstap av planter, fugler, insekter og andre smådyr. Også landskapsbildet endres.

Figur 12. Oppslag av lauvkratt og smågran i skogen på Hegstadmyra.

Foto: Kjetil Heitmann.

Bevaring av et rikt fugleliv

Det foreligger ikke datagrunnlag som i stor nok grad dokumenterer status og endringer i fuglelivet ved Fiskumvannet. Data fra NOF avd. Øvre Eiker gir grunnlag for å gjøre noen antakelser om utviklingstendenser, men det er vanskelig å vurdere om fuglelivet er mer eller mindre rikt i dag enn på vernetidspunktet. Basert på svenske undersøkelser fra sammenlignbare områder er det grunn til å anta at både antall arter og individer kan ha gått tilbake som følge av gjengroing. Det er ønskelig å utvikle et registrerings- og overvåkingsopplegg i samarbeid med NOF som kan gi bedre data for å vurdere utvikling for enkeltarter og fuglelivet som helhet.

Tilgjengelighet til fugletårnet

Tilgjengeligheten til fugletårnet er så dårlig i store deler av året at det legger store begrensninger på pedagogisk bruk og også annen naturopplevelse med utgangspunkt i fugletårnet. Adkomsten er dårlig både med hensyn til avkjøring og parkering, og for videre adkomst til fots til fugletårnet.

Vannkvalitet

Selve Fiskumvannet som rik kulturlandskapsjø er i en bra tilstand med hensyn til vannkvalitet og omfang av tekniske inngrep.

Regulering av vannstand i Fiskumvannet og Eikeren

Det er en utfordring å oppnå en manøvrering av vannstanden i Fiskumvannet og Eikeren som ivaretar hensyn til naturverdiene på en best mulig måte. Gjeldene tappereglement gjør det vanskelig å oppnå lav vannstand med eksponerte mudderbanker i løpet av året. Av hensyn til våtmarksfugler under trekk er det ønskelig med en lav vannstand i april måned, med eksponerte mudderbanker og store flater tilgjengelig for næringssøk, og med en rask heving av vannstand under vårflommen til normal sommervannstand. Vi har ikke god nok kunnskap om hvordan kunstige vannstandsendringer virker på gjengroing av sumpmarkene.

Skjøtsel av kantvegetasjon

Den sterke framveksten i kantvegetasjonen mellom Fiskumvannet og dyrkamarka i den sørlige delen av verneområdet er negativ for jordbruksdriften på tilgrensende arealer. Kantvegetasjonen er ikke en viktig del av verneformålet og utgjør en buffersone mellom dyrkamarka og selve vannet med sine naturverdier. Det er en utfordring å finne en god løsning for å skjøtte kantvegetasjonen uten at det reduserer naturverdiene.

Spredning av vasspest

Det er viktig å overvåke utviklingen, og i løpet av forvaltningsplanperioden bør det foretas en ny kartlegging. En har i dag ikke gode og effektive tiltak for å stanse spredningen av vasspest og å redusere bestandene av planta varig. Sannsynligvis vil tiltak for å hindre eutrofiering ha gunstig effekt. Det kan være sanere spredte avløp, etablere vegetasjonssone mellom landbruksarealer og vann/bekker samt unngå høstpløying. En videre utbredelse/oppblomstring av vasspest er en utfordring fordi det kan redusere arts mangfoldet i vannet.

Forsøpling fra Fiskumvannet

En del søppel kommer flytende inn i verneområdet vannveien med vårflom, og med bølger og vind fra Fiskumvannet og Eikeren. Dette må regelmessig fjernes av oppsynet.

4 Forvaltningsoppgaver og tiltak

4.1 Forvaltningsmål

Verneformålet for Fiskumvannet naturreservat er ”å bevare en spesiell naturtype med et rikt fugleliv som er av særlig vitenskapelig og pedagogisk interesse.”

Målet for forvaltningen av verneområdet er å istandsette og opprettholde en rik kulturlandskapssjø med åpne strandenger og sumpmarker med beitepåvirkning og et rikt plante- og dyreliv. Samtidig skal bruk som ikke er til skade for verneverdiene kunne foregå.

Det er også et mål for forvaltningen å skaffe et bedre datagrunnlag om naturverdiene i verneområdet for å kunne forvalte disse på en bedre måte.

Det er en målsetting å øke bruken av Fiskumvannet naturreservat i undervisningssammenheng, og å innlemme verneområdet i vitenskapelig arbeid som kan fremskaffe ny kunnskap som har betydning for forvaltning av reservatet i samsvar med verneformålet.

Figur 13. Ved utløpet av Fiskumelva er det store forekomster av elvesnelle. Foto: Rune Nordeide.

4.2 Bevaringsmål

Tabell 1: Tabellen viser bevaringsmål for Fiskumvannet naturreservat. Vedlegg 8.4. gir nærmere beskrivelse av sonene.

Naturkvalitet	Bevaringsmål	Tilstand oppnås
Tidligere åpne strandenger og sumpmarker nord i verneområdet Naturtype slåtte- og beitemyr på Hegstadmyra	Å gjenopprette de tidligere åpne strandengene og sumpmarkene ved aktiv skjøtsel og beite og oppnå et rikt, naturlig plante- og dyreliv knyttet til naturtypen. Arealet som beites skal være på inntil 75 daa, mens areal som slås skal være inntil 55 daa. Trær og busker skal dekke maks 10 % av arealet.	2012
Skogen på Hegstadmyra eiendom gbnr. 161/1	Beholde en lauvtreddominert skog som er lysåpen nok til at den sjeldne bregna vasstelg bevares med minimum 11 tuer. Ungskog av gran kan fjernes.	2010
Skogen på Hegstadmyra eiendom gbnr. 161/3	Bjørka kan tynnes forsiktig, og bartreforyngelse kan fjernes. Gjerdes inn som en del av et større beite Størrelse skogareal: 26 da	2012
Rasteområde for trekkende våtmarksugler	Opprettholde Fiskumvannets betydning som rasteområde for våtmarksfugler under trekk vår og høst. Gjenopprette mulighet for resting av vadere. Det er ikke mulig å sette mål for antall fugler under trekk pr. i dag. Det er ønskelig å starte med totaltelling.	Fastsettes senere
Hekking av fugler knyttet til åpne strandenger og sumpmark	Det er mål for å oppnå hekking av våtmarksfugler som storspove og vipe. Mål for antall vurderes etter hvert.	2019
Myrrikse (EN, sterkt truet) Åkerrikse (CR, kritisk truet)	Det er et mål å oppnå regelmessig hekking av både myrrikse og åkerrikse i verneområdet.	2019
Knekkand (EN, sterkt truet)	Det er et mål å oppnå regelmessig hekking av knekkand ved Fiskumvannet.	2015
Vannplanta firling (EN, sterkt truet)	Det er et mål å opprettholde bestand av firling på mudderbanker utenfor Dørja. Bestandsmål vurderes.	2015
Vannplanta vasstelg (EN, sterkt truet)	Det er et mål å bevare forekomst av vasstelg på sumpmarker på Hegstadmyra. Bestandsmål vurderes.	2015
Insektet blodrød høstlibelle (EN, sterkt truet)	Det er et mål å bevare forekomst av blodrød høstlibelle ved Fiskumvannet. Bestandsmål vurderes.	2015
Ål (CR, kritisk truet)	Fiskumvannet er viktig oppvekstområde for ål. Det tas initiativ ovenfor Øvre Eiker energi for en vurdering av utgangsfella ved kraftverket.	2011

4.3 Skjøtselstiltak

For å nå forvaltningsmål og bevaringsmål som er definert i avsnittene 4.1 og 4.2 vil det arbeides for å gjennomføre disse tiltakene.

1. Skjøtsel for å gjenåpne strandenger og sumpmarker på Hegstadmyra

Formålet er å gjenåpne de tidligere åpne strandengene nord i verneområdet, og oppnå en tilstand omtrent som på vernetidspunktet. Målet er å skape gode biotoper for plante- og dyrearter som er knyttet til åpen beitemark, og som i dag er oppført på Rødlista. Skjøtsel bør skje ved beitedyr i kombinasjon med manuell rydding. Fylkesmannen som forvaltningsmyndighet vil ta initiativ til et samarbeidsprosjekt med kommune, grunneiere og andre for å oppnå en god og gjennomførbar ordning. Det trengs tilskuddsordninger for å få til et varig skjøtelsesarbeid, og det må inngås forpliktende avtaler med grunneiere og andre aktører om gjennomføring av tiltaket.

2. Adkomst til fugletårnet

Formålet er å bedre adkomsten til fugletårnet for å legge bedre til rette for pedagogisk bruk og naturopplevelse av verneområdet. Målet er å etablere en sikker og lett framkommelig adkomst som kan brukes hele året uten at dette går på bekostning av verneverdiene. Adkomst etableres ved foten av jernbanefyllingen fra parkeringsplass ved undergangen fram til Dørja, for så å følge elva ned til fugletårnet. Fylkesmannen og Øvre Eiker kommune vil ta initiativ til etablering av adkomsten, og søke å inngå avtale med grunneiere.

3. Parkeringsmulighet ved jernbaneundergangen

Formålet er å bedre avkjøring fra fylkesveg 73 og oppnå en hensiktsmessig parkering for besøkende til verneområdet og fugletårnet. Det skal legges til rette for pedagogisk bruk for skoleklasser og lignende. Avkjørselen må også være utformet slik at busser kan sette av besøkende. Fylkesmannens miljøvernaveiding og Øvre Eiker kommune bør i fellesskap ta initiativ til godkjenning, prosjektering og opparbeiding av parkeringsplass, etter avtale med grunneier.

4. Merking av båter tilhørende grunneiere

Motorbåter tilhørende grunneiere og som har rett til gjennomfart i verneområdet og oppankring etter forskriftens punkt nr 7, bør merkes med oblat eller tilsvarende synlig merke som viser at båten har rett til å ferdes gjennom reservatet.

Figur 14. Fugletårnet er godt skjult av kantvegetasjon.
Foto: Kjetil Heitmann.

4.4 Overvåking

Fylkesmannen utarbeider et oversiktlig og faglig overvåkingsprogram i samarbeid med bl.a. SNO og NOF. Formålet er å følge med på tilstand og utvikling for prioriterte naturkvaliteter, for å se til at bevaringsmålene blir nådd.

Et overvåkingsprogram bør bl.a. omfatte disse forholdene:

- Utviklingen av naturtypene rik kulturlandskapssjø og beite- og slåttemyr
- Registrering av våtmarksfugler under trekk, antall og fordelt på arter
- Hekking av våtmarksfugler i verneområdet; antall og fordelt på arter
- Rødlistearter som har Fiskumvannet som viktig del av sitt leveområde
- Spesiell overvåking av rødlistede planter og dyr i kategoriene kritisk truet (CR), sterkt truet (EN) og evt. også sårbar (VU)
- Registrere endringer i landskap og i plante- og dyreliv som følge av beiting og skjøtsel
- Registrere vannstanden i Fiskumvannet over året, holdt opp mot hva som ville vært naturlig vannstand, og kartlegge mulige konsekvenser av vannstandsendringer
- Utvikling i bestand av vasspest og dens konsekvenser
- Registrere ferdsel til og bruk av fugletårnet, evt. uheldige effekter av ferdselen

Overvåkingsprogrammet må ta utgangspunkt i definerte naturkvaliteter og bevaringsmål. Noen parametre bør undersøkes årlig mens andre kan følges opp eks. hvert femte år. Det må stilles økonomiske ressurser til rådighet og overvåkingen forutsettes fulgt opp av forvaltning i samarbeid med oppsyn, frivillige organisasjoner og innleid spisskompetanse.

4.5 Informasjon

Det er satt opp tre informasjonstavler for verneområdet. En informasjonstavle står sør for avkjøringen ved jernbaneundergangen, en står ved Rudstøen og en ved Fiskum gamle kirke. Informasjonstavlene er ikke oppdatert de siste årene bl.a. med nye telefonnumre til forvaltningsmyndigheten.

Forslag til informasjonstiltak:

- Oppdatere informasjonstavlene
- Informasjon om Fiskumvannet naturreservat og verneverdiene på internett
- Utarbeide et undervisningsopplegg om Fiskumvannet tilpasset skoleklasser på ulike nivå, ved bruk av fugletårnet,
- Spesielt tilrettelagt dag for lokalbefolkning og grunneiere til fugletårnet

4.6 Oppsyn

Statens naturoppsyn SNO har en sentral rolle i verneområdet i forhold til:

- Gjennomføring av deler av overvåkingsprogrammet
- Se til at verneforskriftene overholdes
- Følge opp skjøtselstiltak

4.7 Forskning

Det bør fremmes forslag til forskningsprosjekter ved Fiskumvannet overfor høyskoler og universitet for å følge utviklingen i verneområdet. Det er spesielt aktuelt ved et omfattende og systematisk skjøtelsesarbeid på Hegstadmyrene for å påvise effekter på fugleliv og vegetasjon.

5 Forvaltning og oppsyn

5.1 Roller og ansvar

Klargjøring av roller og ansvar for forvaltning av verneområdet:

Fylkesmannen i Buskerud er forvaltningsmyndighet for verneområdet med overordnet ansvar for forvaltningen av verneområdet, verneforskrift og utarbeiding og oppfølging av forvaltningsplan.

Direktoratet for naturforvaltning er øverste fagmyndighet for naturvern i Norge, og har myndighet til å overprøve Fylkesmannens avgjørelse i prinsipielle saker.

Statens Naturoppsyn, SNO, er statens organ for å ivareta oppsyn og skjøtsel osv i verneområder etter naturvernloven. SNO utfører oppdrag i naturreservatet etter avtale med Fylkesmannen i Buskerud.

Figur 15. *Magne Skjøblom har vært oppsynsmann for reservatet i mange år, og er nå ansatt i SNO. Skjøblom er også en ivrig amatør ornitolog. Foto: Rune Nordeide.*

5.2 Utdyping av verneforskrift

Avsnitt IV, pkt. 2: ”All jakt er forbudt. Det er ikke tillatt å løsne skudd innenfor reservatets grenser.” Det er ikke tillatt å skyte fra utsiden og inn i verneområdet. Forbudet gjelder også gjeddejakt med hagle.

Avsnitt IV, pkt. 3.a: ”Beiting kan foregå som tidligere”. Forvaltningsplanen gir nye føringer for hvordan dette skal forstås, spesielt på Hegstadmyra. Også beite i kantsonen mellom dyrket mark og vannet er positivt i forhold til verneformålet.

Avsnitt IV, pkt. 3.b: ”I en sone på 2 meter langs grensen mot dyrket mark kan grunneiere fjerne skog og kratt som er til sjenanse for jordbruket. Skog og kratt som forøvrig sjenerer jordbruket, kan fjernes etter tillatelse fra herredsskogmesteren i samråd med fylkesmannen.” Grunneier kan uten å kontakte forvaltningsmyndigheten fjerne skog og kratt i en sone på 2 meter langs grensa mot dyrket mark. Dette gjelder også i høydesjiktet i 2-meterssona. For å fjerne vegetasjon utover dette, må grunneier kontakte Fylkesmannen som forvaltningsmyndighet. I avsnitt 5.3 er det gitt nærmere retningslinjer for å gi tillatelse til fjerning av skog og kratt som sjenerer jordbruket.

Avsnitt IV, pkt. 4: ”...Departementet kan gi dispensasjon for oppføring av vanningsanlegg tilknyttet jordbruket, dersom dette anlegges slik at det ikke medfører ulemper for fuglelivet.” Det framgår ikke av verneforskriften at vanningsanlegg kan vedlikeholdes, men verneforskriften må forstås slik fordi det kan etableres nye anlegg. Også vedlikehold må utføres slik at det ikke fører til ulemper for fuglelivet. Vedlikehold skal om mulig skje utenom trekkperioder og hekkesesong.

Avsnitt IV, pkt. 6.a: ”Unntatt i perioden 15. april - 15. juli er følgende aktiviteter tillatt: a. Vedlikehold av allerede eksisterende åpne og/eller lukkede grøfter.” Punktet bør forstås slik at det gjelder grøfter som har en aktiv funksjon for å tjene et formål. Tidligere grøfter som var etablert for å tørrlegge myr og fremme skogvekst før vernetidspunktet, og som i ettertid er vokst igjen, kommer ikke under bestemmelsen.

Avsnitt IV, pkt. 7: ”Motorisert trafikk til lands og til vanns, herunder på isen, er forbudt bortsett fra i ambulans- og politiøyemed. Unntatt fra dette forbudet er grunneieres ferdsel til og fra sine nåværende båtplasser.” Med nåværende båtplasser må forstås de som hadde båtplass på vernetidspunktet. Også motorferdsel i redningsøyemed er tillatt etter pkt. 7. Under grunneieres ferdsel regnes også grunneieres familier og andre som benytter grunneiers båt etter dennes tillatelse. Forbudet kan ikke tolkes til å gjelde bruk av motorisert modellfly og motorbåt samt isbor. Nyere verneforskrifter spesifiserer disse aktivitetene spesielt dersom de skal forbys.

Avsnitt IV, pkt. 8: ”Departementet kan, dersom det viser seg nødvendig av hensyn til fuglelivet, fastsette nærmere bestemmelser om ferdselen.” Ved tilrettelegging av ferdsel i verneområdet, slik som ved etablering av adkomst til fugletårnet eller utsiktspunkt ved Fiskum gamle kirke, kan ferdselen bli så stor i sårbare perioder at det medfører behov for å begrense ordinær ferdsel utenom de tilrettelagte traseene. Det vil ikke innføres restriksjoner i grunneiers ferdsel, og ferdsel ved oppsyn/overvåking, vil være tillatt.

5.3 Saksbehandling etter verneforskrift

Avsnittet innebærer en forhåndsvurdering av søknader som er kommet til Fylkesmannen som forvaltningsmyndighet, eller som er meldt i forbindelse med arbeidet med forvaltningsplanen.

Fierning av vegetasjon som sjenerer jordbruket

Etter verneforskriftens pkt. IV, 3.b kan skog og kratt som sjenerer jordbruket og som er mer enn 2 meter fra vernegrensa fjernes etter tillatelse fra skogbrukssjefen (kommunen) i samråd med fylkesmannen. Representant fra forvaltningsmyndighetene bør befare område som ønskes skjøttet sammen med grunneier før det kan gis tillatelse etter disse retningslinjene.

Det er en målsetting å oppnå en flersjiktet skog med de stedeagne treslag. Det meste av kantsonen kan i utgangspunktet skjøttes. Men vegetasjon ved eiendomsgrenser, bekkedrag og større bestand skal bevares urørt. I disse områdene er det ønskelig å etablere livsløpstrær av ask, alm, svartor, osp, eik og lønn. Livsløpstrær som dør skal forbli i kantsonen. Trær av ask, alm, svartor, eik og lønn som ikke skaper vesentlig skygge, bør stå. Det ytre sjiktet av vierarter mot vannet skal ikke skjøttes. Også grupper av trær som heller utover vannet bør stå igjen.

Virke tilfaller grunneier. Hvis utdrift skjer som et bioenergitiltak kan med fordel hele treet fjernes. Ved motormanuell hogst kan kvist og topper legges tilbake i reservatet. Driftsmetode må ikke resultere i kjøreskader i verneområdet. Hogst må foregå utenom hekketiden, dvs. ikke i perioden 15. april – 15. juli. Det er ikke tillatt å benytte plantevernmidler i forbindelse med denne skjøtsel.

Ønske om å anlegge brygge ut i vannet ved Fiskum gamle kirke

Grendeutvalget i Fiskum har i lengre tid arbeidet for å øke tilgangen til Fiskumvannet. Det er utarbeidet en helhetlig plan for utvikling av området langs Fiskumelva hvor adkomst til Fiskumvannet inngår. I forbindelse med revisjon av forvaltningsplanen for Fiskumvannet naturreservat ble det fremmet et sterkt ønske om å bygge en pir/utsiktspunkt som går ut i vannet nedenfor Fiskum gamle kirke. Det er planlagt å etablere sti/tråkk fra kirka og ned til piren. Det er også planlagt et informasjonspunkt for verneområdet nede ved vannet. Piren var opprinnelig tenkt som anløpsbrygge og badeplass, men er etter hvert modifisert til å skulle være et tiltak for å fremme muligheten til å oppleve verneområdets fugle- og dyreliv i denne delen av Fiskumvannet, samt gi publikum kontakt med vannet. I brev av 19.10.2009 ble denne søknaden avslått i det Fylkesmannen mener at ”en pir er et betydelig inngrep som vil kunne påvirke verneverdiene på en negativ måte gjennom forstyrrelse av fuglelivet og inngrep i spesielt viktige naturtyper”. Fylkesmannen gir tillatelse til etablering av sti ned til vannet innenfor reservatet og til å sette opp informasjonstavle. Fylkesmannen åpner også for et utsiktspunkt/paviljong på land.

Forespørsel om å legge VA-ledning gjennom verneområdet fra Darbu til Vestfossen

Øvre Eiker kommune har i 2008 kommet med forespørsel til Fylkesmannen om vilkår for å legge vann- og avløpsledning gjennom verneområdet mellom Darbu forbi Fiskum gamle kirke og over til Vestfossen. I følge forskriften for Fiskumvannet naturreservat så er det forbud mot legging av jordkabler, og det er også forbud mot motorisert ferdsel både på land og vann i verneområdet. En evt. tillatelse vil derfor kreve dispensasjon fra gjeldende forskrift. Da bør forvaltningsmyndigheten bl.a. vurdere:

- Er tiltaket i strid med verneformålet, er det i så fall avbøtende tiltak som kan redusere ulempene på verneverdiene?
- Alt arbeid må utføres i en periode da det er til minst mulig skade for fuglelivet

Vedlikehold av båtbygger

Verneforskriften sier ikke noe om vedlikehold av båt plasser. Båt plasser som var etablert før vernetidspunktet må kunne vedlikeholdes.

5.4 Samarbeid med andre myndigheter og aktører

For å gjennomføre anbefalte tiltak er Fylkesmannen som lokal forvaltningsmyndighet avhengig av et nært samarbeid med en rekke aktører:

- Øvre Eiker kommune er lokal myndighet etter plan- og bygningsloven som regulerer arealbruken utenfor verneområdet. Kommunen skal også godkjenne tiltak innenfor verneområdet som krever godkjenning etter plan og bygningsloven, slik som en klopp/ oppbygd gangvei ut til fugletårnet, bygningsmessige endringer i fugletårnet og bygging av brygge. Øvre Eiker kommune er også en viktig diskusjonspartner, kontaktledd mot grunneiere og lokalsamfunnet ved Fiskum for øvrig og en aktør i gjennomføringen av tiltak etter forvaltningsplanen.
- Grunneiere i verneområdet har eiendoms- og bruksrettigheter i verneområdet, men har begrensninger i bruken av området slik det framgår av verneforskriften.
- Statens vegvesen og jernbaneverket er myndighet for henholdsvis fylkesvegen og jernbanelinja, og skal godkjenne alle tiltak som berører disse anleggene, slik som klopp langs jernbanelinja og avkjøring og parkering ved fylkesveg 173.
- Øvre Eiker Energi AS er 100 % eid av Øvre Eiker kommune og har konsesjon for regulering og vannuttak fra Eikern og Fiskumvannet. Gjeldende konsesjon er fra april 2005 (vedlegg til forvaltningsplanen). Vannuttak til alminnelig vannforsyning foretas av Vestfold interkommunale vannverk og Øvre Eiker vannverk, men det er Øvre Eiker Energi AS som har konsesjon for vannuttaket
- Norsk Ornitologisk Forening avd. Øvre Eiker er en interesseorganisasjon som observerer fuglelivet ved Fiskumvannet på frivillig basis. Organisasjonens observasjoner og rapporter er en viktig del av datagrunnlaget for å forvalte Fiskumvannet naturreservat
- Fiskum grendeutvalg og Fiskum Utmarkslag er lokale interesseorganisasjoner som har deltatt i rådgivende utvalg for forvaltningsplanen, sammen med Øvre Eiker kommune og NOF avd. Øvre Eiker, og har en rådgivende rolle i forvaltningen av verneområdet
- Eikernvassdragets interessentlag BA har som hovedformål å ivareta grunneierrettigheter rundt Eikernvassdraget og har 115 grunneiere langs vassdraget som medlemmer. EVI samordner i tillegg alle 14 foreninger langs vassdraget og ivaretar miljømessige hensyn og friluftinteresser for allmennheten.
- Stiftelsen for Fiskum gamle kirke forvalter kirka og kirkegården utenfor verneområdet, i nært samarbeid med kulturminnemyndighetene.

6 Behov for endring av verneforskrift

Verneforskriften til Fiskumvannet naturreservat er ikke endret siden vernevedtaket i 1974. Både standard oppbygging av og innhold i verneforskrifter har endret seg mye siden den gang, og verneforskriften for naturreservatet framstår som mangelfull på en rekke områder.

Oppbygging av verneforskriften

Verneforskriften bør oppdateres til dagens oppbygging med avgrensning (§ 1), Formål (§2), Vernebestemmelser (generelle forbudsbestemmelser, § 3), Generelle unntak (§ 4), Eventuelle unntak etter søknad (§ 5), Generelle dispensasjonsregler (§ 6), Forvaltningsplan (§ 7), Forvaltningsmyndighet (§ 8) og Ikrafttredelse (§ 9).

Verneformål

Det ville vært ønskelig med en mer utfyllende og presis formålsparagraf og som hadde definert hvilken naturtype som skal bevares og som også hadde definert det rike fuglelivet som skal vernes nærmere. Alternativet er å utdype dette gjennom forvaltningsplanen, slik det her er gjort. I formålsparagrafen for Fiskumvannet naturreservat står det at *”formålet med reservatet er å bevare en spesiell naturtype med et rikt fugleliv som er av særlig vitenskapelig og pedagogisk interesse.”*

Det rike fuglelivet som er nevnt i verneformålet må forstås som fuglelivet knyttet til naturtypen som ønskes bevart, dvs. Fiskumvannet med tilliggende sumpmarker og strandenger i en tilstand slik det var på vernetidspunktet.

Generelle unntak

Forskriften bør presisere hvilke tiltak som følger av beite som er tillatt direkte etter verneforskrift, og hvilke tiltak som kan tillates etter søknad. Kan beitegjerde settes opp uten søknad eller etter søknad? Det bør være hjemmel for vedlikehold av bl.a. vanningsanlegg uten søknad.

Eventuelle unntak etter søknad

Forskriften har begrensede hjemler for skjøtsel og restaurering av kulturmark og vegetasjon, dette er uheldig for et verneområde med naturkvaliteter som forutsetter skjøtsel. Skjøtsel av vegetasjon bør kunne skje etter retningslinjer i forvaltningsplanen. Det bør vurderes om det unntaksmessig kan brukes plantevernmidler på rotavskjær for å hindre stubbeskudd i forbindelse med igjenåpning av de gamle slåtte- og beitemyrene.

Tiltak som bygging av fugletårn og klopping av adkomst bør kunne tillates etter søknad i henhold til eget punkt i verneforskriften og ikke behandles som dispensasjon etter pkt IV.9.

Det bør være mulig å få løyve til nødvendig motortransport i forbindelse med godkjente tiltak som gjerding, skjøtsel, tilrettelegging for ferdsel, vedlikehold av vanningsanlegg, grøfter osv.

Generelle dispensasjonsregler

Det bør være generell dispensasjon for motortransport for noen flere formål, som bl.a. redningstjeneste og i forbindelse med forvaltning og oppsyn i verneområdet.

Forvaltningsplan

Forvaltningsplanen for reservatet burde være hjemlet i verneforskriften, slik at tiltak i samsvar med forvaltningsplanen kunne gjennomføres uten ny behandlingsrunde.

Verneforskriften bør for øvrig oppdateres på en rekke andre områder til gjeldende standard. Det må som eks. være forvaltningsmyndigheten og ikke herredsskogmesteren som kan gi tillatelse til å fjerne skog og kratt i verneområdet.

7 Referanse

Artsdatabanken, 2006. Norsk Rødliste 2006.

Bakken, T. og L. Palmstrøm, 1994. Fuglefaunaen ved Fiskumvannet i 1994. Rapport fra Norsk Ornitologisk Forening, Øvre Eiker lokallag.

Bakken, T. Fugler ved Fiskumvannet i 1997-2003. Årlige rapporter fra NOF Øvre Eiker lokallag.

Direktoratet for naturforvaltning, 2007. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. Håndbok 13 - 2. utgave 2006 Oppdatert 2007.

Hanssen, E. W. 2001. Vurdering av skjøtselstiltak ved tre naturreservater i Buskerud. Vegetasjonsforhold.

Hanssen, E. W. 2003. Undersøkelser av vannvegetasjon i Fiskumvannet og nordre del av Eikeren i 2002 med hovedvekt på vasspest *Elodea canadensis*. Rapport 001/03.

Hanssen, E. W. 2009. Inventering av vasstelg *Dryopteris cristata* på Hegstadmyra, Fiskumvannet naturreservat, Øvre Eiker kommune.

Fylkesmannen i Buskerud, 1982. Utkast til verneplan for våtmarksområder i Buskerud fylke.

Fylkesmannen i Buskerud, miljøvern. 1997. Fiskumvannet naturreservat i Øvre Eiker kommune. Forvaltningsplan. Rapport nr 7 – 1997.

Kristoffersen, B-E. 2008. Notat fra Eikern Fiskevernforening om fangst av ål ved Vestfossen kraftstasjon.

Stueflotten, S. 2008. Fugler i Øvre Eiker. Artsomtaler. Ikke publisert, under bearbeidelse.

Værnes, K. 2008. Vannymfer og libeller ved Fiskumvannet i Øvre Eiker. Notat.

8 Vedlegg

Vedlegg 8.1:	<i>Verneforskriften</i>
Vedlegg 8.2:	<i>Kart over verneområdet</i>
Vedlegg 8.3:	<i>Kart med soneinndeling i nordre del av verneområdet</i>
Vedlegg 8.4:	<i>Tabell med oversikt over soneinndeling i vedlegg 3</i>
Vedlegg 8.5:	<i>Oversikt over prioriterte tiltak</i>
Vedlegg 8.6:	<i>Kartvedlegg over prioriterte tiltak</i>
Vedlegg 8.7	<i>Dybdekart over Fiskumvannet</i>
Vedlegg 8.8:	<i>Liste over fuglearter registrert ved Fiskumvannet</i>
Vedlegg 8.9	<i>Liste over karplanter registrert ved Fiskumvannet</i>
Vedlegg 8.10	<i>Vurdering av Fiskumvannet naturreservat etter Ramsar-kriterier</i>
Vedlegg 8.11:	<i>Konsesjon for regulering og vannuttak fra Eikern</i>
Vedlegg 8.12:	<i>Sammendrag av høringsuttalelser med Fylkesmannens kommentarer</i>
Vedlegg 8.13	<i>Godkjenningbrev</i>

8.1 Verneforskrift

Forskrift om fredning av Fiskumvannet naturreservat, Øvre Eiker kommune, Buskerud.
Fastsatt ved kgl.res. av 19. april 1974. Fremmet av Miljøverndepartementet.

I

I medhold av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63 § 8, jfr. § 10, er en del av Fiskumvannet med tilgrensende strandenger og sumpmarker beliggende i Øvre Eiker kommune, Buskerud fylke, ved kgl.res. av 19. april 1974 fredet under betegnelsen « Fiskumvannet naturreservat ».

II

Reservatet berører følgende gnr./bnr.:

40/1, 41/1, 41/3, 122/4, 123/2, 153/1, 154/1, 155/1, 155/5, 156/1, 158/3, 159/1, 159/2, 160/1, 160/3, 160/5, 160/10, 161/1, 161/3, 161/4.

Reservatet har følgende grenser:

Reservatet omfatter strandlinjen og våtmarksområdene ved Fiskumvannets nord- og vestside. Grensen tar utgangspunkt i nord, ca. 500 m syd for fordelingsanlegget, der eiendomsgrense mellom gnr. 40 bnr. 1 og gnr. 41 bnr. 1 og 3 går ut i vannet. Derfra går grensen i rett linje ca. 550 m mot odden sør for Måsnesmyrene, videre nordover til jernbanen, og følger deretter jernbanen til Hegstadmyrenes vestre kant. Derfra følger grensen marklagsgrensen mellom dyrket mark og strandvegetasjon sydover forbi Rudstøen og forbi Fiskum gamle kirke til en større jordvoll. Grensen følger så vollgraven og forlengelsen av denne fram til gnr.182 bnr. 2. Fra dette punktet følger den marklagsgrensen mellom dyrket mark og strandvegetasjonen fram til stedet hvor kraftledningen krysser strandlinjen nord for Råen gård. Grensen går videre 250 m rett nord ut i vannet, og følger så strandlinjen i en avstand på 250 m ved høyeste tillatte regulerte vannstand og tilbake til utgangspunktet.

De nøyaktige grenser for reservatet skal avmerkes i marken.

Grensene er avmerket på kart i målestokk 1:5.000 som oppbevares i Miljøverndepartementet, hos fylkesmannen og i kommunen. På dette kartet er grenselinjen opptegnet, beskrevet, og 21 grensepunkter er angitt ved koordinater.

III

Formålet med reservatet er å bevare en spesiell naturtype, med et rikt fugleliv som er av særlig vitenskapelig og pedagogisk interesse.

IV

For reservatet gjelder følgende bestemmelser:

1. Pattedyr og fugler, herunder fuglenes reir og egg, er fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art.
2. All jakt er forbudt. Det er ikke tillatt å løse skudd innenfor reservatets grenser.
3. Vegetasjonen er fredet, med følgende unntak:
 - a) Beiting kan foregå som tidligere.
 - b) I en sone på 2 meter langs grensen mot dyrket mark kan grunneiere fjerne skog og kratt som er til sjenanse for jordbruket. Skog og kratt som forøvrig sjenerer jordbruket, kan fjernes etter tillatelse fra herredsskogmesteren i samråd med fylkesmannen.
 - c) Grunneiere kan fjerne vegetasjon som er helsefarlig for mennesker og dyr, og vertsplanter for skadegjørere i jordbruket.
4. Oppføring av bygninger og anlegg, herunder veier og faste innretninger og legging av jordkabler er ikke tillatt. Luftledninger må ikke framføres over området. Departementet kan gi dispensasjon for oppføring av vanningsanlegg tilknyttet jordbruket, dersom dette anlegges slik at det ikke medfører ulemper for fuglelivet.
5. Uttak av masse eller andre inngrep i grunnen, tørrlegging, oppfylling, henlegging av avfall, ny utføring av kloakk, gjødsling, samt bruk av kjemiske plantevernmidler er ikke tillatt.
6. Unntatt i perioden 15. april - 15. juli er følgende aktiviteter tillatt:
 - a) Vedlikehold av allerede eksisterende åpne og/eller lukkede grøfter.
 - b) Rydding av kratt under de nåværende luftledninger.
7. Motorisert trafikk til lands og til vanns, herunder på isen, er forbudt bortsett fra i ambulans- og politiøyemed. Unntatt fra dette forbudet er grunneieres ferdsel til og fra sine nåværende båt plasser.

Denne ferdsel skal skje slik at fuglelivet ikke forstyrres, og farten må ikke overstige 5 knop.

8. Departementet kan, dersom det viser seg nødvendig av hensyn til fuglelivet, fastsette nærmere bestemmelser om ferdselen.
9. Departementet kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene når dette ikke kommer i strid med formålet med fredningen.

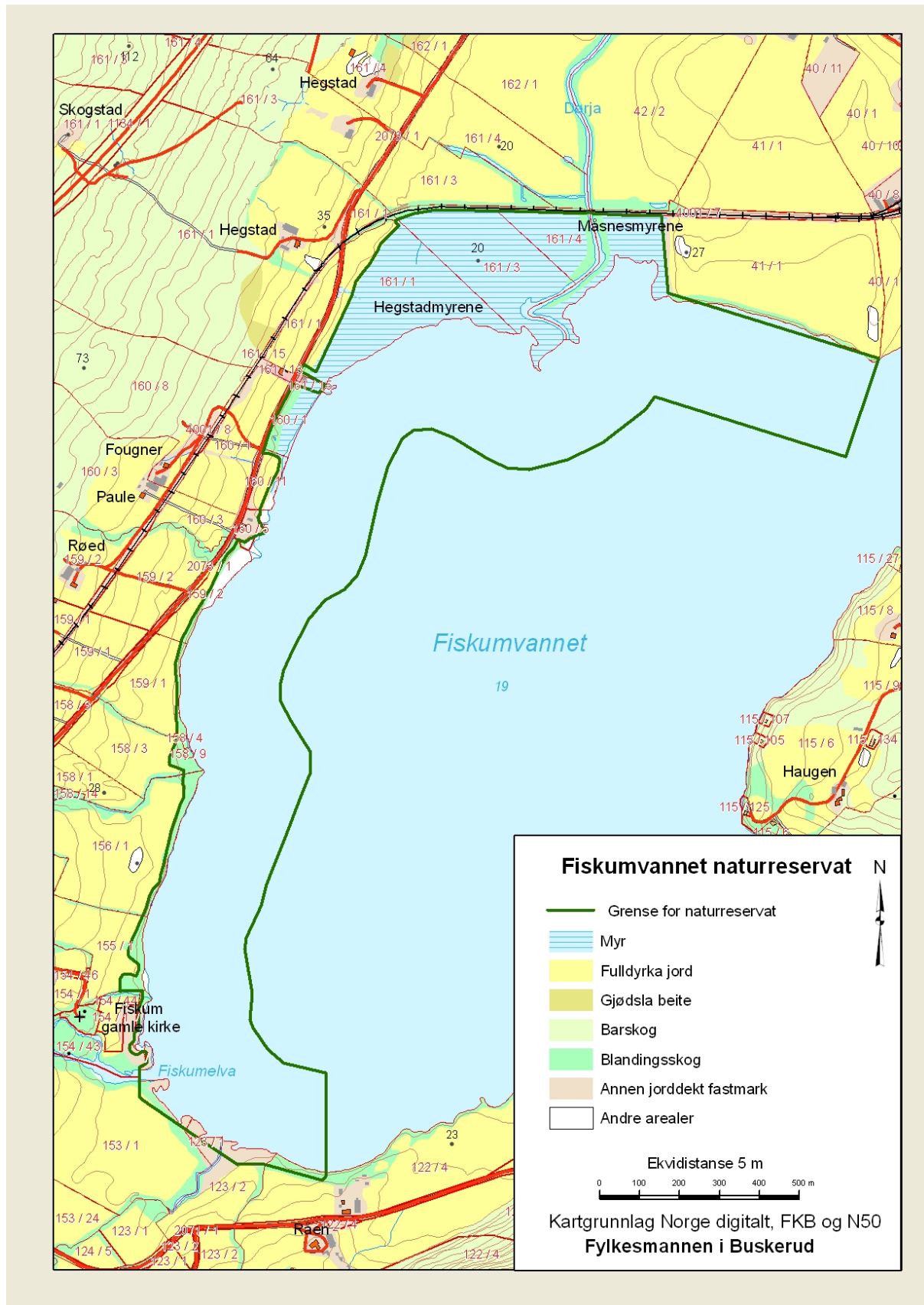
V

Naturreservatet forvaltes av fylkesmannen i Buskerud i samråd med Miljøverndepartementet.

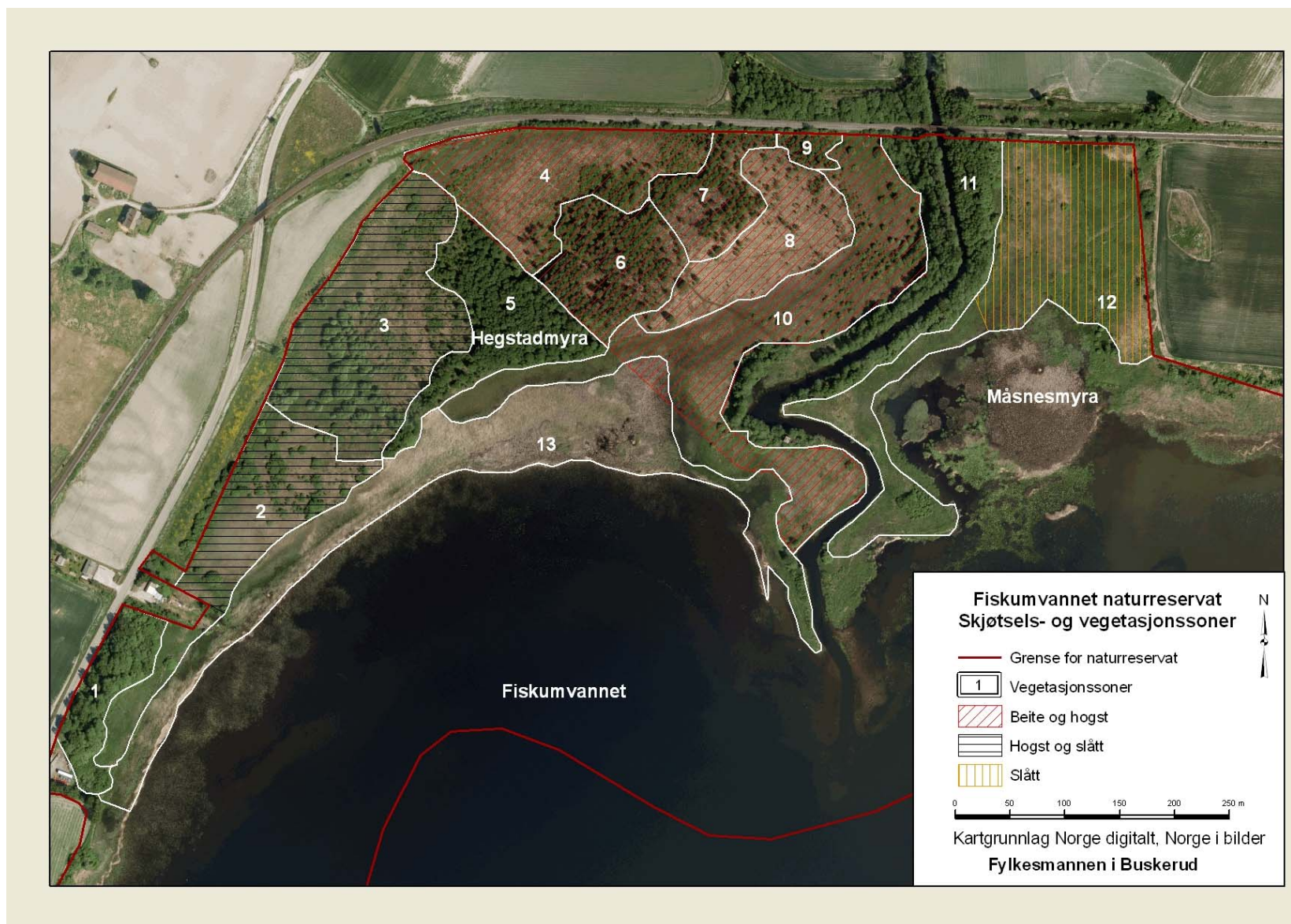
VI

Den myndighet Kongen har etter naturvernlovens § 21 til å gi bestemmelser om merking av fredninger m.v., etter § 22 til å forby ferdsel og etter § 23 til å gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene delegeres til Miljøverndepartementet.

8.2 Kart over verneområdet

8.3 Kart med soneinndeling av myrområdene i verneområdet

8.4 Tabell med oversikt over soneinndeling

Sonering av Hegstadmyra

Sone	Naturtype (DN håndbok 13 2. utg. 2007)	Veg.type (Fremstad 1996)	Beskrivelse	Tiltak
1	F06 Rik sumpskog	E4 Rik sumpskog	Svartor sumpskog	Ingen
2	A05 Rikmyr A0505 Åpen intermediær og rik myr i lavlandet	M2 Middelsrik fastmattemyr. Utvikling i retning M1.	Grasmyr med åpne områder. Vier trenger seg inn i klynger.	Fjerne mesteparten av vierkrattene. 2-3 grupper med vier kan stå. For øvrig slått.
3	A05 Rikmyr A0501Rik skog- og krattbevakst myr	M1a Skog/krattbevakst myr, or-pors-utforming	Grasmyr, men mer gjenvokst med bjørk enn sone 2. Pors gjør seg gjeldende. Tranebær. Er delvis skjøttet	Fjerne skog. 2-3 grupper med vier kan stå. For øvrig slått.
4	A05 Rikmyr A0501Rik skog- og krattbevakst myr	M1a Skog/krattbevakst myr, or-pors-utforming	Avskjært med grøft mot sone 3. Litt tørrere enn sone 3. Igjenvokst i østre del. Skjøttet som har resultert i tett bjørkeforyngelse.	Fjerne all skog. Beites med storfe.
5	Ikke klassifisert	E1b Fattig sumpskog, svartor-utforming	Av flybilde fra 1953 kan det se ut som at denne sonen var inngjerdet og beitet. Piggtråd i eiendomsgrensa. Bjørk med oppslag av gran. Sone 5 og 6 er de tørreste på Hegstadmyra. Furu mangler. Ikke skjøttet, neppe slåttemark. I denne sonen finnes den sjeldne bregna vassstelg på 11 tuer innenfor et 1 daa stort område.	Urørt.
6	Ikke klassifisert	E1 Fattig sumpskog	Furu og bjørk dominerer. Mye oppslag av furu etter hogst. En lite "hogstfelt på 500 m ² , Noen trær er ringbarket.	Kan tynne forsiktig i bjørka, for at det skal bli et beite. La furua stå, men fjerne bartreoppslag. Holde vegetasjon nede på "hogstfeltet".
7	A05 Rikmyr A0501Rik skog-	M1a Skog/krattbevakst	Mye likt sone 3	Fjerne skog. Beites.

	og krattbevakst myr	myr, or-pors-utforming		
8	A05 Rikmyr A0501 Rik skog- og krattbevakst myr	M1a Skog/krattbevakst myr, or-pors-utforming. Overgang mot E 1	Antas å ha vært som sone 7 før hogst. Vellykket fjerning av bjørk.	Beites.
9		E1 Fattig sumpskog	Bjørk med sneller i bunn. Avviker fra omgivelsene. Fuktigere. Liten lokalitet	Ingen, evt. tynne i bjørka.
10	A05 Rikmyr A0505 Åpen intermediaer og rik myr i lavlandet	M2 Middelsrik fastmattemyr. Utvikling i retning M1.	Grasmyr med innslag av vierkjerr. Mye likt sone 2.	Fjerne noen av vierkrattene. Hindre ekspansjon av bjørk fra sone 9. Beites.
11	F06 Rik sumpskog	E4 Rik sumpskog	Svartor sumpskog	Ingen utover flomvern (fjerne trær som tydelig demmer opp elva).
12	A05 Rikmyr A0505 Åpen intermediaer og rik myr i lavlandet	M2 Middelsrik fastmattemyr. Utvikling i retning M1.	Grasmyr med åpne områder. Vier trenger seg inn i klynger. Mye likt sone 2 og 10. En stor sone som muligens kan deles i flere.	Fjerne noen av vierkrattene. Slått evt. beite.
13	E08 Rik kulturlandskapssjø E0801 Rik utforming	O5b Takrør-sivaks sump, rik takrør-utforming	Takrørsone	Ingen.

Hovedtiltak: Sone 4, 6,7,8 og den delen av sone 10 som ligger på eiendom gbnr. 161/4, gjerdes inn og beites med storfe.

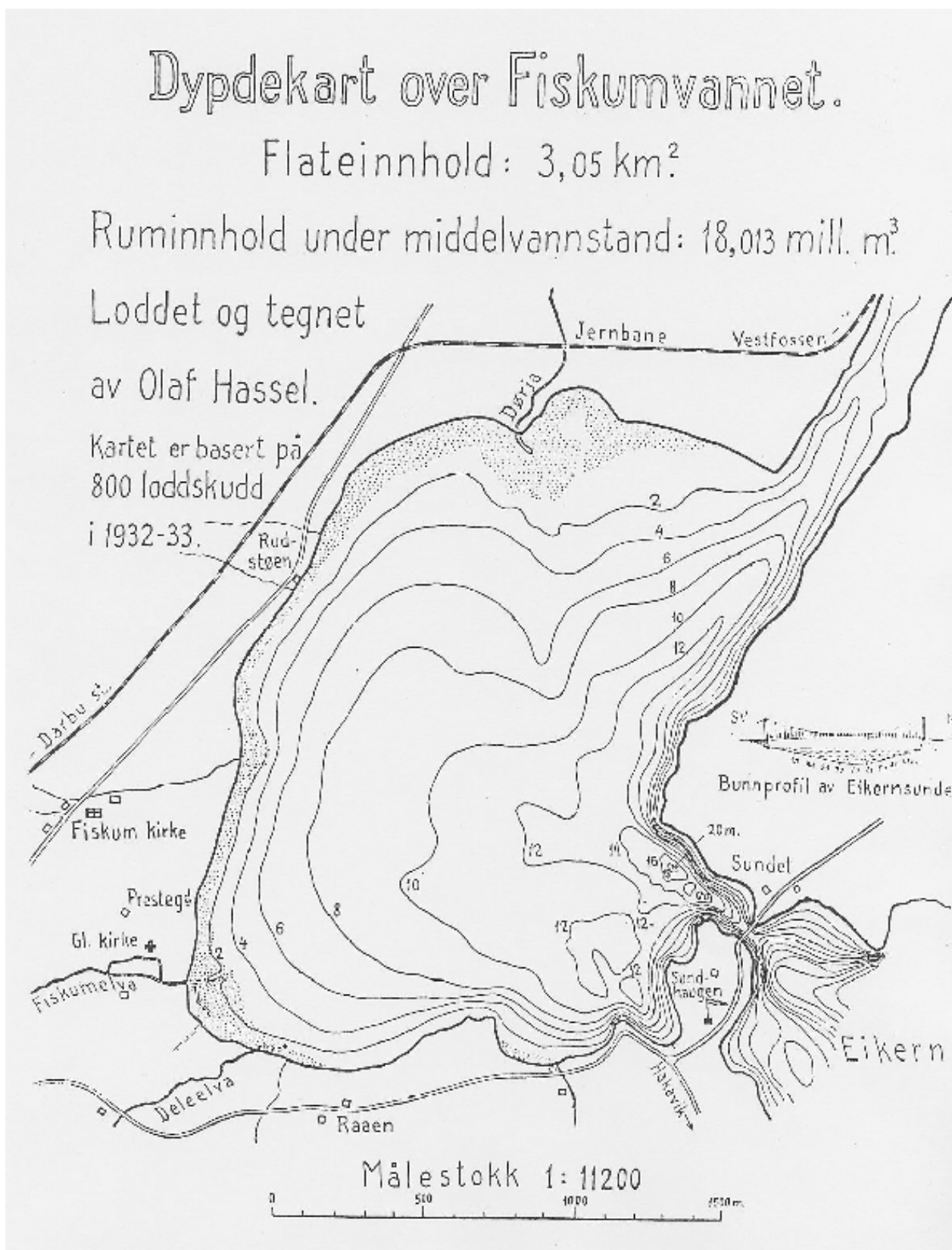
I Sone 2 ,3 og 12 beholdes noen få vierkjerr mens øvrig skog hogges og fjernes/brennes En forsøker deretter å slå områdene med maskinelt (tvillinghjul på traktor, tohjuling eller spesialkjøretøy for våtmarksområde). Gras må fjernes fra myra.

Hegstad 4. november 2009.

8.5 Oversikt over prioriterte tiltak

Kategori	Tiltak	Prioritet	Kostnad	Oppstart
Skjøtsel	Skjøtsel for å gjenopprette tidligere åpne strandenger og sumpmarker på Hegstadmyra.	1	300.000 kr	2009
Skjøtsel	Adkomst til fugletårnet.	1	300.000 kr	2009
Tilrettelegging	Parkeringsmulighet ved jernbaneundergangen.	1	300.000 kr	2010
Overvåking	Overvåkingsprogram	1	100.000 kr	2010
Overvåking	Utarbeide bevaringsmål	1	20.000 kr	2010
Informasjon	Oppdatere informasjonstavlene	2	30.000 kr	2010
Informasjon	Informasjon om Fiskumvannet naturreservat og verneverdiene på internett	2	20.000 kr	2011
Informasjon	Utarbeide undervisningsopplegg om Fiskumvannet tilpasset skoleklasser på ulike nivå, ved bruk av fugletårnet	2	20.000 kr	2011
Informasjon	Spesielt tilrettelagt dag for lokalbefolkning og grunneiere til fugletårnet	2	5.000 kr	2010

8.6 Dybdekart for Fiskumvannet

8.7 Kart over prioriterte tiltak

8.8 Liste over fuglearter registrert ved Fiskumvannet

Oversikten bygger på data fra NOF avd. Øvre Eiker. I 2008 inneholder oversikten 240 arter som er godkjent. I tillegg er 14 underarter registrert.

Rødlistekategorier:

RE = Regionalt utdødd
NT = Nær truet

CR = Kritisk truet
DD = Datamangel

EN = Sterkt truet
LC = livskraftig bestand

VU = Sårbar
NA = Ikke egnet

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistes tatus
Alke	<i>Alca torda</i>	LC
Alkekonge	<i>Alle alle</i>	LC
Amerikakrikkand	<i>Anas carolinensis</i>	NA
Bergand	<i>Aythya marila</i>	VU
Bergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>	NT
Bjørkefink	<i>Fringilla montifringilla</i>	LC
Blåmeis	<i>Parus caeruleus</i>	LC
Blåstrupe	<i>Luscinia svecica</i>	LC
Bokfink	<i>Fringilla coelebs</i>	LC
Boltit	<i>Charadrius morinellus</i>	LC
Brunnakke	<i>Anas penelope</i>	LC
Brunsisik	<i>Carduelis cabaret</i>	NA
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	DD
Busksanger	<i>Acrocephalus dumetorum</i>	NA
Buskskvett	<i>Saxicola rubetra</i>	LC
Bydue	<i>Columba livia domestica</i>	NA
Bøksanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	NT
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago media</i>	NT
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	LC
Duetrost	<i>Turdus viscivorus</i>	LC
Dvergdykker	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	NT°
Dvergfalk	<i>Falco columbarius</i>	LC
Dverglo	<i>Charadrius dubius</i>	NT
Dvergmåke	<i>Larus minutus</i>	LC°
Dvergsnipe	<i>Calidris minuta</i>	LC
Dvergspett	<i>Dendrocopos minor</i>	VU
Dvergsvane	<i>Cygnus columbarius</i>	NA
Dvergterne	<i>Sterna albifrons</i>	NA
Egretthege	<i>Ardea alba</i>	NA
Elvesanger	<i>Locustella fluviatilis</i>	NA
Enkeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>	LC
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i>	NA
Fiskemåke	<i>Larus canus</i>	LC
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>	NT°
Fjellerke	<i>Eremophila alpestris</i>	NT

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistes tatus
Fjelljo	<i>Stercorarius longicaudus</i>	LC
Fjellvåk	<i>Buteo lagopus</i>	NT
Fjæreplytt	<i>Calidris maritima</i>	LC
Flaggspett	<i>Dendrocopos major</i>	LC
Fossekall	<i>Cinclus cinclus</i>	LC
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>	LC
Furukorsnebb	<i>Loxia pytyopsittacus</i>	LC
Gjerdsmett	<i>Troglodytes troglodytes</i>	LC
Gjøk	<i>Cuculus canorus</i>	LC
Gluttsnipe	<i>Tringa nebularia</i>	LC
Grankorsnebb	<i>Loxia curvirostra</i>	LC
Granmeis	<i>Parus montanus</i>	LC
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	LC
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	LC
Gresshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>	VU°
Grønlandsmåke	<i>Larus glaucooides</i>	NA
Grønnefink	<i>Carduelis chloris</i>	LC
Grønnsisik	<i>Carduelis spinus</i>	LC
Grønnspekk	<i>Picus viridis</i>	LC
Grønnskilt	<i>Tringa glareola</i>	LC
Gråfluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	LC
Grågås	<i>Anser anser</i>	LC
Gråhege	<i>Ardea cinerea</i>	LC
Gråhodealbatross	<i>Thalassarche chrysostoma</i>	NA
Gråmåke	<i>Larus argentatus</i>	LC
Gråsisik	<i>Carduelis flammea</i>	LC
Gråspett	<i>Picus canus</i>	NT
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>	LC
Gråstrupedykker	<i>Podiceps grisegena</i>	NA
Gråtrost	<i>Turdus pilaris</i>	LC
Gulerle	<i>Motacilla flava</i>	LC
Gulirisk	<i>Serinus serinus</i>	NA
Gulsanger	<i>Hippolais icterina</i>	LC
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	LC

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistes tatus
Hagesanger	<i>Sylvia borin</i>	LC
Hauksanger	<i>Sylvia nisoria</i>	CR
Haukugle	<i>Surnia ulula</i>	LC
Havelle	<i>Clangula hyemalis</i>	LC
Havsule	<i>Morus bassanus</i>	LC
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	LC
Heilo	<i>Pluvialis apricaria</i>	LC
Heipiplerke	<i>Anthus pratensis</i>	LC
Hettemåke	<i>Larus ridibundus</i>	NT
Horndykker	<i>Podiceps auritus</i>	EN
Hornugle	<i>Asio otus</i>	LC
Hortulan	<i>Emberiza hortulana</i>	CR
Hvitkinngås	<i>Branta leucopsis</i>	LC
Hvitryggspett	<i>Dendrocopos leucotos</i>	NT
Hærfugl	<i>Upupa epops</i>	NA
Hønsenhauk	<i>Accipiter gentilis</i>	VU
Isfugl	<i>Alcedo atthis</i>	NA
Jaktfalk	<i>Falco rusticolus</i>	NT
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>	LC
Jerpe	<i>Bonasa bonasia</i>	LC
Jordugle	<i>Asio flammeus</i>	LC
Kaie	<i>Corvus monedula</i>	LC
Kanadagås	<i>Branta canadensis</i>	NA
Kattugle	<i>Strix aluco</i>	LC
Kjernebiter	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	LC
Kjøttmeis	<i>Parus major</i>	LC
Knekkand	<i>Anas querquedula</i>	EN
Knoppsvane	<i>Cygnus olor</i>	LC°
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	NT
Kornkråke	<i>Corvus frugilegus</i>	LC°
Kortnebbgås	<i>Anser brachyrhynchus</i>	LC
Krikkand	<i>Anas crecca</i>	LC
Krykkje	<i>Rissa tridactyla</i>	VU
Kråke	<i>Corvus cornix</i>	LC
Kvartbekkasin	<i>Lymnocyptes minimus</i>	LC
Kvinand	<i>Bucephala clangula</i>	LC
Laksand	<i>Mergus merganser</i>	LC
Lappfiskand	<i>Mergus albellus</i>	EN°
Lappspove	<i>Limosa lapponica</i>	LC
Lappspurv	<i>Calcarius lapponicus</i>	LC
Lerkefalk	<i>Falco subbuteo</i>	VU°
Linerle	<i>Motacilla alba</i>	LC
Lirype	<i>Lagopus lagopus</i>	LC

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistes tatus
Lomvi	<i>Uria aalge</i>	CR
Løvmeis	<i>Parus palustris</i>	LC
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>	LC
Låvesvale	<i>Hirundo rustica</i>	LC
Makrellterne	<i>Sterna hirundo</i>	VU
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	LC
Musvåk	<i>Buteo buteo</i>	LC
Myrhauk	<i>Circus cyaneus</i>	VU
Myrrikse	<i>Porzana porzana</i>	EN
Myrsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	LC°
Myrsnipe	<i>Calidris alpina</i>	LC
Møller	<i>Sylvia curruca</i>	LC
Måltrost	<i>Turdus philomelos</i>	LC
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>	NT
Nattravn	<i>Caprimulgus europaeus</i>	VU
Nøttekråke	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	LC°
Nøtteskrike	<i>Garrulus glandarius</i>	LC
Orrfugl	<i>Tetrao tetrix</i>	LC
Perleugle	<i>Aegolius funereus</i>	LC
Pilfink	<i>Passer montanus</i>	LC
Pirol	<i>Oriolus oriolus</i>	NA
Polarjo	<i>Stercorarius pomarinus</i>	NA
Polarmåke	<i>Larus hyperboreus</i>	NA
Polarsisik	<i>Carduelis hornemanni</i>	LC
Polarsnipe	<i>Calidris canutus</i>	NA
Rapphøne	<i>Perdix perdix</i>	RE
Ravn	<i>Corvus corax</i>	LC
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	LC
Ringgås	<i>Branta bernicla</i>	NA
Ringtrost	<i>Turdus torquatus</i>	LC
Rosenfink	<i>Carpodacus erythrinus</i>	LC°
Rovterne	<i>Sterna caspia</i>	NA
Rugde	<i>Scolopax rusticola</i>	LC
Rødhodeand	<i>Netta rufina</i>	NA
Rødnebbterne	<i>Sterna paradisaea</i>	LC
Rødstilk	<i>Tringa totanus</i>	LC
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	LC
Rødstrupe	<i>Erithacus rubecula</i>	LC
Rødtoppfugle- konge	<i>Regulus ignicapillus</i>	NA
Rødvingetrost	<i>Turdus iliacus</i>	LC
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	LC
Sandlo	<i>Charadrius hiaticula</i>	LC
Sandløper	<i>Calidris alba</i>	NA

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistes tatus
Sandsvale	<i>Riparia riparia</i>	LC
Sanglerke	<i>Alauda arvensis</i>	NT
Sangsvane	<i>Cygnus cygnus</i>	NT°
Sidensvans	<i>Bombycilla garrulus</i>	LC°
Siland	<i>Mergus serrator</i>	LC
Sildemåke	<i>Larus fuscus</i>	LC
Sivhauk	<i>Circus aeruginosus</i>	VU°
Sivhøne	<i>Gallinula chloropus</i>	NT
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	LC
Sivspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	LC
Sjørørre	<i>Melanitta fusca</i>	NT
Skjeand	<i>Anas clypeata</i>	VU
Skjeggmeis	<i>Panurus biarmicus</i>	NT°
Skjære	<i>Pica pica</i>	LC
Skogdue	<i>Columba oenas</i>	LC
Skogsnipe	<i>Tringa ochropus</i>	LC
Smålom	<i>Gavia stellata</i>	LC
Småspove	<i>Numenius phaeopus</i>	LC
Snadderand	<i>Anas strepera</i>	VU°
Snøggås	<i>Anser caerulescens</i>	NA
Snøspurv	<i>Plectrophenax nivalis</i>	LC
Sothøne	<i>Fulica atra</i>	LC°
Sotsnipe	<i>Tringa erythropus</i>	LC
Spettmeis	<i>Sitta europaea</i>	LC
Spurvehauk	<i>Accipiter nisus</i>	LC
Spurveugle	<i>Glaucidium passerinum</i>	LC
Steinskvett	<i>Oenanthe oenanthe</i>	NT
Steinvender	<i>Arenaria interpres</i>	LC
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>	LC
Stjertand	<i>Anas acuta</i>	NT
Stjertmeis	<i>Aegithalos caudatus</i>	LC
Stokkand	<i>Anas platyrhynchos</i>	LC
Storfugl	<i>Tetrao urogallus</i>	LC
Storjo	<i>Stercorarius skua</i>	LC°
Storlom	<i>Gavia arctica</i>	VU
Storskarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	LC
Storspove	<i>Numenius arquata</i>	NT
Strandsnipe	<i>Actitis hypoleucos</i>	LC
Stripegås	<i>Anser indicus</i>	NA
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	NT
Svartand	<i>Melanitta nigra</i>	LC
Svartbak	<i>Larus marinus</i>	LC
Svarthalespove	<i>Limosa limosa</i>	EN

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistes tatus
Svarthalsdykker	<i>Podiceps nigricollis</i>	NA
Svarthvit Fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	LC
Svartkråke	<i>Corvus corone</i>	NA
Svartmeis	<i>Parus ater</i>	LC
Svartspett	<i>Dryocopus martius</i>	LC
Svartterne	<i>Chlidonias niger</i>	NA
Svarttrost	<i>Turdus merula</i>	LC
Svømmesnipe	<i>Phalaropus lobatus</i>	LC
Sædgås	<i>Anser fabalis</i>	VU
Taffeland	<i>Aythya ferina</i>	NA
Taksvale	<i>Delichon urbicum</i>	LC
Temmincksnipe	<i>Calidris temminckii</i>	LC
Tjeld	<i>Haematopus ostralegus</i>	LC
Toppand	<i>Aythya fuligula</i>	LC
Toppdykker	<i>Podiceps cristatus</i>	NT°
Toppmeis	<i>Parus cristatus</i>	LC
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	LC
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	LC
Tornskate	<i>Lanius collurio</i>	VU
Trane	<i>Grus grus</i>	LC
Trekryper	<i>Certhia familiaris</i>	LC
Trelerke	<i>Lullula arborea</i>	LC°
Trepiplerke	<i>Anthus trivialis</i>	LC
Trostesanger	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	NA
Tundragås	<i>Anser albifrons</i>	NA
Tundralo	<i>Pluvialis squatarola</i>	NA
Tundrasnipe	<i>Calidris ferruginea</i>	NA
Turteldue	<i>Streptopelia turtur</i>	NA
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	VU
Tyvjo	<i>Stercorarius parasiticus</i>	NT
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	LC
Tårnseiler	<i>Apus apus</i>	LC
Vaktel	<i>Coturnix coturnix</i>	NT°
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	NT°
Vannrikse	<i>Rallus aquaticus</i>	VU°
Varsler	<i>Lanius excubitor</i>	NT
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	LC
Vepsevåk	<i>Pernis apivorus</i>	EN
Vintererle	<i>Motacilla cinerea</i>	LC°
Vipe	<i>Vanellus vanellus</i>	NT
Ærfugl	<i>Somateria mollissima</i>	LC
Åkerrikse	<i>Crex crex</i>	CR

8.9 Liste over karplanter registrert ved Fiskumvannet

Oversikten bygger på Even Woldstad Hanssens kartlegging i 2002 og omfatter planter i vannet og de nærmeste 10 meterne av fastmarka. Det må understrekes at kartleggingen omfatter hele Fiskumvannet (ikke bare avgrenset til reservatdelen)

<u>Norsk navn</u>	<u>Latinsk navn</u>	<u>Norsk navn</u>	<u>Latinsk navn</u>
Stivt brasmegras	Isoetes lacustris	Sylblad	Subularia aquatica
Mykt brasmegras	Isoetes echinospora	Vårpengeurt	Thlaspi alpestre
Elvesnelle	Equisetum fluviatile	Brønnkarse	Rorippa palustris
Ormetelg	Dryopteris filix-mas	Vinterkarse	Barbarea vulgaris
Hengeving	Phegopteris connectilis	Stakekarse	Barbarea stricta
Furu	Pinus silvestris	Hvitdodre	Berteroa incana
Gran	Picea abies	Engkarse	Cardamine pratensis
Einer, bresk	Juniperus communis	Fruefiol	Hesperis matronalis
Selje	Salix caprea	Firling	Crassula aquatica
Gråselje	Salix cinerea	Hvit bergknapp	Sedum album
Svartvier	Salix myrsinifolia	Bitter bergknapp	Sedum acre
Osp	Populus tremula	Høstbergknapp	Sedum ewersii
Pors	Myrica gale	Smørbukk	Sedum telephium
Hengebjørk	Betula pendula	Rogn	Sorbus aucuparia
Vanlig bjørk (dunbjørk)	Betula pubescens	Bringebær	Rubus idaeus
Svartor	Alnus glutinosa	Teiebær	Rubus saxatilis
Gråor	Alnus incana	Markjordbær	Fragaria vesca
Hassel	Corylus avellana	Sølvmore	Potentilla argentea
Sommereik	Quercus robur	Tysk more	Potentilla thuringiaca
Alm	Ulmus glabra	Tepperot	Potentilla erecta
Stornesle	Urtica dioica	Myrhatt	Potentilla palustris
Humle	Humulus lupulus	Gåsemure	Potentilla anserina
Småsyre	Rumex acetosella	Fløyelsmarikåpe	Alchemilla glaucescens
Høymole	Rumex longifolius	Enghumleblom	Geum rivale
Vasshøymole	Rumex aquaticus	Mjørdurt	Filipendula ulmaria
Vasslirekne	Persicaria amphibia	Hegg	Prunus padus
	Persicaria lapathifolia ssp. lapathifolia	Blåhegg	Amelanchier spicatus
Rødt hønsegras		Gullkløver	Trifolium aureum
Hønsegras	Persicaria maculosa	Hvitkløver	Trifolium repens
Meldestokk	Chenopodium album	Rødkløver	Trifolium pratense
Frømelde	Chenopodium polyspermum	Skogkløver	Trifolium medium
Tunsmåarve	Sagina procumbens	Alsikekløver	Trifolium hybridum
Grasstjerneblom	Stellaria graminea	Tiriltunge	Lotus corniculatus
Vassarve	Stellaria media	Fuglevikke	Vicia cracca
Vanlig arve	Cerastium fontanum	Gjerdevikke	Vicia sepium
Rød jonsokblom	Silene dioica	Knollerteknapp	Lathyrus linifolius
Engtjæreblomst	Lychnis viscaria	Gulflatebelg	Lathyrus pratensis
Engnellik	Dianthus deltoides	Stankstorkenebb	Geranium robertianum
Soleienøkkerose	Nuphar pumila	Storblåfjør	Polygala vulgaris
Gul nøkkerose	Nuphar lutea	Lønn (spisslønn)	Acer platanoides
Hvit nøkkerose	Nymphaea alba	Springfrø	Impatiens noli-tangere
Soleiehov, bekkeblom	Caltha palustris	Trollhegg	Frangula alnus
Krypsoleie	Ranunculus repens	Geitved	Rhamnus catharticus
Tiggersoleie	Ranunculus sceleratus	Lind	Tilia cordata
Engsoleie	Ranunculus acris	Prikkperikum	Hypericum perforatum
Evjesoleie	Ranunculus reptans	Stemorsblomst	Viola tricolor
Storvannsoleie	Ranunculus peltatus	Skogfiol	Viola riviniana
Gul frøstjerne	Thalictrum flavum	Myrfiol	Viola palustris
Hvitveis	Anemone nemorosa	Korsevjeblom	Elatine hydropiper

<u>Norsk navn</u>	<u>Latinsk navn</u>	<u>Norsk navn</u>	<u>Latinsk navn</u>
Nordlig evjebloom	Elatine orthosperma	Blåklokke	Campanula rotundifolia
Kattehale	Lythrum salicaria	Gullris	Solidago virgaurea
Vasskryp *	Lythrum portula	Canadagullris	Solidago canadensis
Geitrams	Epilobium angustifolium	Åkergråurt	Filaginella uliginosa
Amerikamjølke	Epilobium watsonii	Flikbrønsl	Bidens tripartita
Krattmjølke	Epilobium montanum	Ryllik	Achillea millefolium
Bergmjølke	Epilobium collinum	Nyseryllik	Achillea ptarmica
Myrmjølke	Epilobium palustre	Kattefot	Antennaria dioica
Tusenblad	Myriophyllum alternifolium	Burot	Artemisia vulgaris
Hesterumpe	Hippuris vulgaris	Bergsvineblom	Senecio silvaticus
Hundekjeks	Anthriscus silvestris	Ugrasbalderbrå	Matricaria perforata
Gjeldkarve	Pimpinella saxifraga	Reinfann	Tanacetum vulgare
Skvallerkål	Aegopodium podagraria	Prestekrage	Leucanthemum vulgare
Sløke	Angelica silvestris	Hestehov	Tussilago farfara
Mjølkerot	Peucedanum palustre	Skogsalat	Mycelis muralis
Krusfrø	Selinum carvifolia	Føllblom	Leontodon autumnale
Blåbær	Vaccinium myrtillus	Flekkgrisøre	Hypochoeris maculata
Blokkebær	Vaccinium uliginosum	Åkertistel	Cirsium arvense
Tyttebær	Vaccinium vitis-idaea	Myrtistel	Cirsium palustre
Røsslyng	Calluna vulgaris	Krusetistel	Carduus crispus
Fredløs	Lysimachia vulgaris	Engknoppurt	Centaurea jacea
Gulldusk	Lysimachia thyrsoiflora	Åkerdylle	Sonchus arvensis
Hvitmaure	Galium boreale	Ugrasløvetann	Taraxacum sect. Vulgaris
Stormaure	Galium mollugo	Skjermesveve	Hieracium umbellatum
Gulmaure	Galium verum	Aurikkelsveve	Pilosella lactucella
Myrmaure	Galium palustre	Vassgro	Alisma plantago-aquatica
Ask	Fraxinus excelsior	Pilblad	Sagittaria sagittifolia
Syrin	Syringa vulgaris	Vasspest	Elodea canadensis
Strandvind	Calystegia sepium	Grastjønnskaks	Potamogeton gramineus
Engforglemmegei	Myosotis scorpioides	Hjertetjønnskaks	Potamogeton perfoliatus
Ormehode	Echium vulgare	Vanlig tjønnskaks	Potamogeton natans
Klovasshår	Callitriche hamulata	Småtjønnskaks	Potamogeton berchtoldii
Småvasshår	Callitriche palustris	Smal dunkjevle	Typha angustifolia
Blåkoll	Prunella vulgaris	Flotgras	Sparganium angustifolium
Åkermynte	Mentha arvensis	Kjempepiggeknope	Sparganium erectum
Klourt	Lycopus europaeus	Andmat	Lemna minor
Kvassdå	Galeopsis tetrahit	Liljekonvall	Convallaria majalis
Skjoldbærer	Scutellaria galericulata	Sverdlilje	Iris pseudacorus
Korsknapp	Glechoma hederacea	Mannasøtgras	Glyceria fluitans
Slyngsøtvier	Solanum dulcamara	Timotei	Phleum pratense
Filtkongslis	Verbascum thapsus	Knereverumpe	Alopecurus geniculatus
Mørk kongslis	Verbascum nigrum	Vassreverumpe	Alopecurus aequalis
Lintorskemunn	Linaria vulgaris	Smyle	Deschampsia flexuosa
Legeveronika	Veronica officinalis	Sølvbunke	Deschampsia cespitosa ssp. cespitosa
Veikveronika	Veronica scutellata	Kveke	Elymus repens
Storveronika *	Veronica longifolia	Hundekveke	Elymus caninus
Storblærerot	Utricularia vulgaris	Krypkvein	Agrostis stolonifera
Dunkjempe	Plantago media	Engkvein	Agrostis capillaris
Groblad	Plantago major	Vassørkvein	Calamagrostis canescens
Tjønngras	Littorella uniflora	Bergrørkvein	Calamagrostis epigeios
Rødhyll	Sambucus racemosa	Hengeaks	Melica nutans
Krossved	Viburnum opulus	Hundegras	Dactylis glomerata
Vendelrot	Valeriana dioica	Blåtopp	Molinia caerulea
Rødknapp	Knautia arvensis	Strandrør	Phalaris arundinacea
Blåknapp	Succisa pratensis	Knegrass	Danthonia decumbens
Botnegrass	Lobelia dortmanna	Marigrass	Hierochloe odorata
		Hjertegrass	Briza media

<u>Norsk navn</u>	<u>Latinsk navn</u>	<u>Norsk navn</u>	<u>Latinsk navn</u>
Takrør	Phragmites australis	Sennegras	Carex vesicaria
Tunrapp	Poa annua	Kvass-starr	Carex acuta
Myrrapp	Poa palustris	Duskull	Eriophorum angustifolium
Fjellrapp	Poa alpina ssp. alpina	Skogsivaks	Scirpus silvaticus
Flatrapp	Poa compressa	Sjøsvivaks	Schoenoplectus lacustris
Rødsvingel	Festuca rubra ssp. rubra	Nålesivaks	Eleocharis acicularis
Sauesvingel	Festuca ovina ssp. ovina	Hårfrytle	Luzula pilosa
Bråtestarr	Carex pilulifera	Engfrytle	Luzula multiflora
Musestarr	Carex scandinavica	Paddesiv	Juncus bufonius
Slåttestarr	Carex nigra ssp. nigra	Lyssiv	Juncus effusus
Stolpestarr	Carex nigra ssp. juncella	Skogsiv	Juncus alpinoarticulatus
Bleikstarr	Carex pallescens	Ryllsiv	Juncus articulatus
Kornstarr	Carex panicea	Trådsiv	Juncus filiformis
Gråstarr	Carex canescens	Krypsiv	Juncus supinus ssp. supinus
Flaskestarr	Carex rostrata		

- Registerert av Eknes i 1949, ikke gjenfunnet.

Vannplanter registrert i Fiskumvannet, Øvre Eiker 2002. Fordelt på funksjonelle grupper

<u>Gruppe/Latinsk artsnavn</u>	<u>Norsk artsnavn</u>	<u>Gruppe/Latinsk artsnavn</u>	<u>Norsk artsnavn</u>
Isoetider Crassula aquatica Elatine hydrophorum Elatine orthosperma Eleocharis acicularis Isoetes lacustris Isoetes echinospora Juncus supinus ssp. supinus Limosella aquatica Littorella uniflora Lobelia dortmanna Ranunculus reptans Subularia aquatica	Firling Korsevjeblom Nordlig evjeblom Nålesivaks Stivt brasmegras Mykt brasmegras Krypsiv Evjebrodd Tjønngras Botnegras Evjesoleie Sylblad	Helofytter Agrostis stolonifera Alisma plantago-aquatica Calamagrostis canescens Carex acuta Carex nigra ssp. juncella Carex rostrata Carex vesicaria Equisetum fluviatile Glyceria fluitans Iris pseudacorus Phragmites australis Potentilla plaustris Schoenoplectus lacustris Sparganium erectum Typha angustifolia	Krypkvein Vassgro Vassrørkvein Kvass-starr Stolpestarr Flaskestarr Sennegras Elvesnelle Mannasøtgras Sverdlilje Takrør Myrhatt Sjøsvivaks Kjempepiggeknope Smal dunkjevle
Nymphaeider Alopecurus aequalis Nuphar lutea Nuphar pumila Nymphaea alba Persicaria amphibia Potamogeton natans Sagittaria sagittifolia Sparganium angustifolium	Vassreverumpe Gul nøkkerose Soleienøkkerose Hvit nøkkerose Vass-slirekne Vanlig tjønnaks Pilblad Fløtgras	Lemnider Lemna minor	Andemat
Elodeider Callitriche hamulata Callitriche palustris Elodea canadensis Hippuris vulgaris Myriophyllum alternifolium Nitella mucronata Nitella opaca Potamogeton berchtoldii Potamogeton gramineus Potamogeton perfoliatus Ranunculus peltatus Utricularia vulgaris	Klovasshår Småvasshår Vasspest Hesterumpe Tusenblad Brodglattkrans Mattglattkrans Småttjønnaks Grastjønnaks Hjertetjønnaks Storvannsoleie Storblærerot		

8.10 Vurdering av Fiskumvannet naturreservat etter Ramsar-kriterier

Beskrivelse av kriterier		Fiskumvannet NR
Gruppe A: Områder som inneholder representative, sjeldne eller unike våtmarkstyper		
Kriterium nr 1	En våtmark bør vurderes som internasjonalt viktig dersom den inneholder en representativ, sjelden eller unik eksempel på en naturlig eller tilnærmet naturlig våtmarkstype som forekommer i den aktuelle biogeografiske regionen.	Aktuell å vurdere nærmere
Gruppe B: Områder av internasjonal betydning for å bevare biologisk mangfold		
Kriterier basert på arter og økologiske samfunn.		
Kriterium nr 2	En våtmark bør vurderes som internasjonalt viktig hvis den gir livsvilkår til sårbare, truede eller kritisk truede arter eller økologiske samfunn.	Aktuell å vurdere nærmere
Kriterium nr 3	En våtmark bør vurderes som internasjonalt viktig hvis den gir livsvilkår for bestander av plante og/eller dyrearter som er viktige for å vedlikeholde biologisk mangfold i en spesiell biogeografisk region.	Aktuell å vurdere nærmere
Kriterium nr 4	En våtmark bør vurderes som internasjonalt viktig hvis den gir grunnlag for plante og/eller dyrearter på et kritisk stadium i deres livssyklus, eller gir rom for overlevelse i kritiske perioder med spesielle forhold.	
Spesifikke kriterier for vannfugler.		
Kriterium nr 5	En våtmark bør vurderes som internasjonalt viktig hvis den regelmessig gir grunnlag for 20.000 eller flere vannfugler.	
Kriterium nr 6	En våtmark bør vurderes som internasjonalt viktig hvis den regelmessig gir grunnlag for 1 % av individene i en bestand av en art eller underart av vannfugler.	
Spesifikke kriterier for fisk.		
Kriterium nr 7	En våtmark bør vurderes som internasjonalt viktig hvis den gir grunnlag for en betydelig andel av naturlig forekommende underarter, arter eller familier av fisk, livsstadier, interaksjoner mellom arter og/eller bestander som er representative for fordeler og/eller verdier av våtmarker og derfor bidrar til globalt biologisk mangfold.	
Kriterium nr 8	En våtmark bør vurderes som internasjonalt viktig hvis den er en viktig næringskilde for fisk, gyteplass, oppvekstområde og/eller vandringsvei som lokale fiskebestander eller andre bestander av avhengig av.	
Spesifikke kriterier for andre grupper av dyrearter.		
Kriterium nr 9	En våtmark bør vurderes som internasjonalt viktig hvis den regelmessig gir grunnlag for 1 % av individene i en avgrenset bestand av en art eller underart av våtmarkstilknyttede ikke-flygende dyrearter.	

8.11 Konsesjon for regulering og vannuttak fra Eikern

Vassdragskonsesjon

I medhold av lov av 24. november 2000, nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 8, kgl. res. av 15. desember 2000 og fullmakt gitt av Olje- og energidepartementet 19. desember 2000 og 10. desember 2004

gis tillatelse til

Regulering og uttak av vann fra Eikern til kraftproduksjon og alminnelig vannforsyning

Meddelt: Øvre Eiker Energi AS

Dato: 11.04.2005

Varighet: Ubegrenset

Ref: NVE 200302559-52

Kommune: Hof og Øvre Eiker

Fylke: Vestfold og Buskerud

Vassdrag: Vestfosselva

Vassdragnr.: 012.AZ

I medhold av lov av 24. november 2000, nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 8, kgl. res. av 15. desember 2000 og fullmakt gitt av Olje- og energidepartementet 19. desember 2000 og 10. desember 2004, gir Norges vassdrags- og energidirektorat under henvisning til søknad av 27.06.2003 og til vedlagt KTV-notat nr. 24/2005

Øvre Eiker Energi AS

Regulering og uttak av vann fra Eikern i Hof og Øvre Eiker kommune i Vestfold og Buskerud fylke til kraftproduksjon og alminnelig vannforsyning, på følgende vilkår:

1. Reguleringsgrenser og vannslipping.

Magasin	Reguleringsgrenser		Reg. høyde m	Naturlig vannstand
	Øvre kote	Nedre kote		
Eikern/Fiskumvannet	19,00	17,50	1,50	

I perioden 1.mai til 1.oktober skal vannstanden så vidt mulig ikke underskride kote 18,30.

Vannstanden i naturreservatet i Fiskumvannet skal holdes konstant innenfor kote 19,00 og kote 18,30 i perioden 5 mai til 10 juli i den grad dette er teknisk mulig. Fylkesmannen i Buskerud som forvalter naturreservatet kan dispensere fra dette vilkår.

Det skal til enhver tid renne minimum 1,3 m³/s i Vestfosselva nedstrøms utløpet av kraftstasjonen. Periodene med vannføring under 5 m³/s skal begrenses mest mulig i tiden 1. mai til 1. oktober.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2. Vannuttak

Det kan tas ut inntil 360 000 m³/uke fra Eikern til vannforsyning. Ved planlagte vedlikeholdstiltak på vannverket eller lignende situasjoner kan det tas ut inntil 725 000 m³/uke i inntil 6 mnd og i krisesituasjoner inntil 725 000 m³/uke i inntil 1 uke. Alt vannuttak til vannforsyning og vannforbruket i kraftproduksjonen skal registreres.

3. Bortfall av konsesjon

Konsesjonen faller bort hvis ikke arbeidet er satt i gang senest fem år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere fem år jf. vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 1 og vannressursloven §§ 19 tredje ledd og 26 første ledd. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan forlenge fristen med inntil fem nye år. I fristene regnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

4. Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift m.v.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelse ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

5. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

6. Naturforvaltning

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen

- a. å sørge for at forholdene i Eikern er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompensierende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompensierende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

7. Terskler m.v.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

8. Automatisk fredete kulturminner

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

9. Hydrologiske observasjoner, kart m.v.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

10. Kontroll med overholdelsen av vilkårene

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

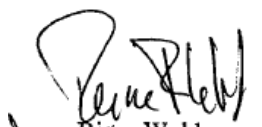

Side 5

NVE 200302559-52

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser kan NVE fastsette en tvangsmulkt på inntil kr. 100 000 pr. dag eller inntil kr. 500 000 for hver overtredelse. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. NVE kan justere beløpet hvert 5. år.

for Bjørn Wold
avdelingsdirektør

for Rune Flatby
seksjonssjef

8.12 Sammendrag av høringsuttalelser med Fylkesmannens kommentarer

NOTAT

**Forvaltningsplan for Fiskumvannet naturreservat
Øvre Eiker kommune, Buskerud fylke.**

Forvaltningsplan for Fiskumvannet naturreservat ble sendt på lokal høring 6. april 2009. Etter høringsfristens utløp 26. mai var det kommet inn 14 uttalelser. Høringsbrev og kopi av innkomne uttalelser følger som vedlegg.

Uttalelser er gitt av:

- Iren og Ole Fiskum
- Edvard Lundteigen
- Statens vegvesen, Region sør, Nedre Buskerud distrikt
- Buskerud fylkeslandbruksstyret ved landbruks- og næringsavdelingen (administrativt).
- Universitet for miljø- og biovitenskap
- Øvre Eiker energi
- Øvre Eiker kommune, Darbu skole
- Øvre Eiker kommune, Plan-, ressurs- og næringsseksjonen
- Naturvernforbundet i Buskerud.
- Eikernvassdraget interessentlag BA
- Arbeidsutvalget for Fiskum gamle kirke
- Norsk ornitologisk forening avd. Buskerud (inkludert Lokal Rapport- og Sjeldenhetskomite -LRSK).
- Buskerud botaniske forening
- Buskerud bondelag

Sammendrag av uttalelser med fylkesmannens kommentarer.

Iren og Ole Fiskum

Viser til at de eier gbnr 160/5,6 som ligger innenfor reservatet, hvor det er en utkjøringsplass for båter. Plassen er ikke åpen for allmennheten, men brukes også av gbnr. 156/1, brannvesenet og gbnr. 157/2. De to sistnevnte har tinglyst rett til bruk. Det foreslås å legge utrigger med flytepontong som alternativ til dagens løsning hvor båtene ligger oppankret med kjetting til bunnfeste. Ole Fiskum eier også gbnr 153/8,13 som har tinglyst rett til fiske i Fiskumvannet.

Kommentar: Opplysningene over tas inn i planen (kap 3.3) Fylkesmannen ønsker ikke å legge opp til flytepontonger da dette anses å være et større inngrep enn dagens oppankring.

Edvard Lundteigen

Viser til sitt tidligere innspill som fortsatt ønskes hensyntatt. Berømmer at planen åpner for økt skjøtsel, men mener reservatet burde vært sonert i forhold til skjøtelsbehov. Det må inngås avtaler med grunneiere om beiting og gjerdning. Lundteigen savner konkrete tiltak hva gjelder bekjempelse av vasspest. Han savner også at grunneierne får faglig opplæring i regi av fylkesmannen. Han mener at området rundt Fiskum gamle kirke kan tilrettelegges for mer besøk gjennom en brygge og kloppet sti. Planen belyser ikke hvilke konsekvenser det vil ha om området blir et Ramsar-område. Lundteigen spør om det er overvåking av vannkvaliteten i vannet, bekker og elver. Han spør også om hvem som har representert grunneierne i det rådgivende utvalget. Det påpekes at planen har lagt til grunn den gamle konsesjonsavtalen til Øvre Eiker energi as. Videre at planen har mål men ikke skjøtselstiltak for en rekke sjeldne arter. Under prioriterte tiltak mener Lundteigen at planen må ta inn mer på skjøtsel og informasjon rettet mot elever, grunneiere og lokalbefolkning. Lundteigen avslutter med å oppfordre til et samarbeid med landbruksavdeling for å gjenskape et mer variert jordbruk rett utenfor verneområdet.

Kommentar: Fylkesmannen er enig i at det bør foreligge et kart med soneinndeling hvor skjøtselstiltakene framgår. Avtaler om beiting vurderes under gjennomføringen av tiltakene. Mulige tiltak mot vasspest klargjøres i planen. Vurdering av reservatet som Ramsar-område trekkes ut av planen da dette ikke influerer på dagens forvaltning av området. Dersom det er vannovervåking i Fiskumvannet med bekker/elver, beskrives dette i i planen. Vassdragskonsesjon fra 2005 innarbeides i hele planen. Fylkesmannen ser også at et nært samarbeid med grunneiere og den offentlige landbruksforvaltning er nødvendig for å nå målene. Lundteigen har levert flere viktige bidrag som får betydning for utformingen av planen.

Statens vegvesen, Region sør, Nedre Buskerud distrikt

Vegvesenet har ikke merknader til planen.

Buskerud fylkeslandbruksstyre ved landbruks- og næringsavdelingen (administrativt).

Det vises til at verneområdet grenser til betydelige jordbruksarealer. Vegetasjonen var tidligere sterkt preget av hogst, beite, slått og vedhogst. Denne bruken har avtatt, og særlig beite har blitt kraftig redusert. Dette har i sum resultert i en betydelig gjengroing av områdene og en endring av bl.a. vegetasjon og planteliv. Gjengroingen med skyggevirksomhet har fått økende negativ betydning for jordbruksdriften utenfor verneområdet. Landbruket her må kunne drives mest mulig rasjonelt og med minst mulig negativ påvirkning fra verneområdet. Kratt må kunne holdes nede nær jordene, og større trær som skygger for jordbruksarealene må kunne fjernes selv om de står noe lengre inn i verneområdet. Generelt må det åpnes for uttak av tømmer og ved når dette er positivt for verneverdiene. Det bør tilrettelegges for beite innenfor verneområdet og jordbruksvanning må være tillatt.

Kommentar: Fylkesmannen mener innspillet i stor grad samsvarer med planens intensjon. Planens beskrivelse av skjøtselstiltak i kantsoner mot dyrket mark må gjøres mer konkret.

Universitet for miljø- og biovitenskap

Universitetet avholder feltkurs i reservatet, men mener planen ikke vil ha innvirkning på gjennomføringen av undervisningen. De mener det er positivt at det utarbeides en plan.

Øvre Eiker energi

Mener det er positivt med plan, og ber om at planen rettes opp ihht. ny konsesjon. Under mål for regulering vises det til tappestrategien for Vestfossen kraftverk hvor det framkommer at det av hensyn til flom er vanskelig å holde en lav vannstand i perioden 1. april-10.mai.

Kommentar: Det er ikke samsvar mellom tappestrategien og trekkfuglenes behov for lav vannstand i perioden 1. april-10. mai. Konsesjonen (pkt 1) gir Fylkesmannen anledning til å dispensere fra reguleringsgrenser. Fylkesmannen ønsker å være en part når tappestrategien revideres.. Vassdragskonsesjon fra 2005 innarbeides i hele planen.

Øvre Eiker kommune, Darbu skole

Viser til skolens nærhet til Fiskumvannet og reservatet. Mener det er viktig å sikre tilgjengelighet til fugletårnet, at det er positivt med sti og brygge ved Fiskum gamle kirke og at ressurspersoner/fagpersoner knyttes opp mot skolen som kompetansehevede tiltak.

Kommentar: Fylkesmannen mener innspillet i stor grad samsvarer med planens intensjon. Når planlagte tiltak er gjennomført, vil skolens elever få langt bedre tilgjengeligheten til reservatet enn hva tilfellet er nå.

Øvre Eiker kommune, Kommunestyrets vedtak av 17.06.2009

1.Øvre Eiker kommune slutter seg til det framlagte forslaget til forvaltningsplan for Fiskumvannet naturreservat.

2. Kommunen ser positivt på at det blir gjennomført bærekraftige tiltak som bedrer tilgjengeligheten for lokalbefolkningen og andre brukere av naturreservatet, herunder parkering, klopping og etablering av utsiktspunkt i strandsonen ved Fiskum gamle kirke.

Begrunnelse:

Fiskumvannet naturreservat representerer et område med både nasjonale, regionale og lokale naturkvaliteter. På grunnlag av planprosessen og planforslagets form, ambisjon, struktur og faglige innhold representerer forvaltningsplanen et godt forvaltningsverktøy for Fiskumvannet naturreservat. Forvaltningsplanen gir mulighet for å bedre tilgjengeligheten for brukere av området uten at dette krenker verneformålet og den kan inngå som et viktig supplement i forbindelse med tettsteds- og nærmiljøutviklingsarbeidet på Fiskum.

Kommentar: Fylkesmannen ser at vedtak med saksframlegg i stor grad støtter opp om planen. Øvre Eiker kommune har vært en viktig støttespiller gjennom sin representasjon i planens rådgivende utvalg. Gjennomføring av tiltak vil kreve et nært samarbeid mellom kommunen og Fylkesmannen.

Naturvernforbundet i Buskerud (NiB).

Viser til tidligere innspill som fortsatt ønskes hensyntatt. Henviser til ornitologisk forening i forhold til forekomst og status av fugl. Viser også til planlagt bokutgivelse, og har en rettelse til referanselista. NiB støttet planens forslag til skjøtsel, og mener svensk kunnskap bør trekkes inn. Også under arbeidet med å utvikle trygg atkomst til fugletårn samt informasjon om reservatet, bør det trekkes veksler på erfaringer fra andre steder. NiB

ser positivt på planens overvåkingsprogram og mener ringmerking, fuglekasser og nettfangst bør tillates. Det påpekes at reservatet sannsynligvis er verdifullt for flaggermus, og at dette bør undersøkes. Avslutningsvis påpeker NiB at det foregår ulovlig lystring i reservatet.

Kommentar: Fylkesmannen har økt fokus på forvaltning, og vil trekke veksler på erfaringer fra lignende naturvernområder i forbindelse med gjennomføring av tiltak. Ringmerking, fuglekasser og nettfangst kan tillates etter søknad. Fylkesmannen ønsker ikke å åpne for en generell tillatelse til nevnte tiltak da forvaltningsmyndigheten og grunneierne da vil miste kontroll med denne aktiviteten.

Eikernvassdraget interessentlag BA (EVI)

Det påpekes at planen har lagt til grunn den gamle konsesjonsavtalen til Øvre Eiker energi as og at planen må rettes på en rekke punkter. Det eksisterer en overenskomst mellom kraftverket og grunneierne rundt Eikern om at det skal settes i gang tiltak mot flom når vannstanden i Eikern stiger over 18,85 moh. Konsesjonen åpner ikke for lav vannstand i perioden 1. april-10 mai. EVI legger ved et dybdekart for Fiskumvannet som de mener bør inn i planen. EVI har forslag til rettelser/presiseringer i planens beskrivelser av vannforsyningsområder og vannuttak. EVI spør om det skal legges ny VA-ledning i vannet, og opplyser at det finnes en allerede. Det framheves at skjøtselsforslagene er lite spesifiserte på tiltak og at planen ikke er konkret på hvilke mål som skal oppnås. EVI mener alm og svartor-området mellom Rudstua og Hegstadundergangen må bevares, men skjøttes. De tilbyr bistand til hvordan arbeidet kan utføres. Kantsoner må tynnes for å fremme grassorter som opptar mer næringsavrenning enn tett skog. Videre etterspørres tilskuddsordninger for å følge opp varige skjøtselsforslag. Ål er nevnt som kritisk truet, men EVI kan ikke se at fiskeslaget er tatt inn som forvaltningsobjekt. I artslista over fugl bør det framkomme hva den enkelte fugleart har som føde (fisk, insekter med mer). Konkrete tiltak mot vasspest etterspørres. EVI mener at parkeringsplass hos Åste Garaas er å foretrekke framfor ny parkering i kulturlandskapet (v/Hegstadundergangen). Avslutningsvis mener EVI at forslag til fordeling av midlene er underlig ettersom skjøtselstiltak er gitt lite mens tilretteleggingstiltak som atkomst fugletårn er forfordelt.

Kommentar: Vassdragskonsesjon fra 2005 innarbeides i hele planen. En ny VA-ledning må behandles som en dispensasjonssak etter verneforskriften, og vil ikke bli vurdert nærmere i forvaltningsplanen. Fylkesmannen vil forsøke å spisse målene og dele inn reservatet i skjøtselssoner. Status og aktuell forvaltning av ålebestand vil bli tatt inn i planen, likeså mulige tiltak mot vasspest. Lokalisering og utforming av p-plass vil bli gjort i samarbeid med grunneier, vegvesen og Øvre Eiker kommune. Tildeling av midler til tiltak er basert på DN's prioriteringer hvor skjøtselsplanen bare er et grunnlag. EVI har forslag til mange mindre rettelser som vil bli gjennomgått. Fylkesmannen vil berømme EVI for et grundig innspill som bidrar til at planen vil bli omarbeidet og gjort mer funksjonell.

Arbeidsutvalget for Fiskum gamle kirke

Opplyser at kirken er fra 1250-tallet, men ble tatt ut av bruk i 1866. Den er ikke ombygd etter dette, og utvalget mener også kulturlandskapet rundt må bevares. Det er ønskelig at vegetasjonen holdes nede slik at kirka blir synlig. Utvalget vil at planen regulerer båttopplaget ved Fiskumelva. Det påpekes at Fiskumvannet fra gammelt av var en ferdselsvei, og at båtbesøk til kirka sannsynligvis var vanlig. Utvalget har motforestillinger til en brygge ved kirka fordi dette ikke har forekommet tidligere samt at den kan bli synlig. De er imidlertid positive til å anlegge mindre badeplasser ved elvemunningen.

Kommentar: Det er svært lite av fastmarka rundt kirka som er vernet, men det har vært gitt tillatelse til å hogge trær i kantsonen for å sikre utsyn mot Fiskumvannet. Dersom det blir gitt tillatelse til å bygge en pir/brygge i reservatet, vil utformingen skje i nært samarbeid med Øvre Eiker kommune. Fylkesmannen ser det som naturlig at også arbeidsutvalget blir hørt i denne saken. Det ligger 10-15 båter i munningen av Fiskumelva, øst for Prestøya. Alle båtene må passere reservatet for å komme ut i vannet. For å begrense ferdselen, ønsker Fylkesmannen å ta kontakt med grunneierne for å sikre at bare bâteiere med grunneiers tillatelse har båter i området.

Norsk ornitologisk forening avd. Buskerud (NOF)

Mener at garnfiske og lyster innefor reservatet må forbys, og at generelt fiske ikke må tillates i tidsrommet 15. april- 15. juli. Dette for å unngå forstyrrelser for fuglene i forhold til rasting, pardannelser og hekking. Mener forbud mot motorisert ferdsel også bør omfatte forbud mot motoriserte modellfly, modellbåter og isbor. NOF mener at verneforskriften bør få et entydig forbud mot camping i reservatet. NOF støtter forslaget om anleggelse av brygge ved Fiskum gamle kirke ettersom dette området er utilgjengelig i dag. Den delen av NOF som driver med kvalitetssikring av artsobservasjoner (Lokal Rapport- og Sjeldenhetskomite -LRSK) har sendt en oppdatert liste over observerte fuglearter i reservatet. Det opplyses at Fiskumvannet er den mest artsrike enkellokalteten i hele Buskerud.

Kommentar: Fylkesmannen vil framlegge forslag til ny forskrift der NOF sine innspill vil bli vurdert. I planen heter det at "garnfiske kan skade fugler og medfører ferdsel i en sårbar periode". Innspillet støtter dette synet, og foreslår forbud mot garnfiske og lystring. Fylkesmannen er usikker på om fisket representerer et så stort problem at det bør forbys. Dersom garnfisket skal forbys, må dette også framkomme i revidert verneforskrift. NOF foreslår forbud mot camping i reservatet, men Fylkesmannen har ikke inntrykk at det foregår telting i en utstrekning som er problematisk. Planen oppdateres etter NOF sin dokumentasjon om fuglearter.

Buskerud botaniske forening (BBF)

Påpeker at reservatet "er i det ypperste skiktet i Norge når det gjelder vegetasjon av høyere planter". Mener verneformålet i forskriften ikke reflekterer dette. Forslår at en del av forskriftens verneformål endres frarikt fugleliv... tilrikt plante- og fugleliv... Endringen må også framkomme i planen. Mener planlagte skjøtselstiltak kan gi interessante og positive effekter på plantelivet. BBF mener spesielle forekomster må kartfestes nøyaktig, og at det må foretas konsekvensvurderinger før tilretteleggingstiltak tillates. BBF påpeker også behovet for høy beredskap i forhold til vasspest (overvåking og vegetasjonskontroll).

Kommentar: Fylkesmannen utarbeider ny forskrift der innspillet vil bli hensyntatt. Kartfesting og overvåking av sjeldne arter kan gjennomføres som en del av overvåkingsprogrammet.

Buskerud bondelag

Bondelaget ser positivt på at det er utarbeidet en forvaltningsplan, og vektlegger at planen har som mål å bedre lokalt eierskap og tilhørighet til verneområdet. Bondelaget ønsker "en inkluderende samråds- og samarbeidsforvaltning" i verneområdene. Det anbefales at det inngås langsiktige skjøtelsavtaler med grunneierne der eierne får lønn for utførte tiltak. Bondelaget mener at kostnader til skjøtsel er for lavt stipulert i planen. Det savnes en mer konkret definisjon av hvilke landbrukstiltak som kan tillates og som ikke kommer i konflikt med verneformålet. Bondelaget avslutter med en presisering om at det var kanaliseringspolitikken fra 1950- tallet som medført mindre husdyr på Østlandet, og ikke 1970-tallet slik det står i planen s 9.

Kommentar: Dagens bevilgningssystem, hvor bevilgningen følger statsbudsjettåret, åpner ikke for flerårig skjøtelsavtaler selv om dette hadde vært ønskelig. Fylkesmannen ønsker som Bondelaget et nært samarbeid med grunneier når det skal gjennomføres tiltak. Som tidligere nevnt vil Fylkesmannen konkretisere skjøtselstiltakene mer enn det som framkommer i høringsversjonen. Planen rettes i forhold til tidsperiode for kanaliseringspolitikken.

Drammen 21.8.2009

Fylkesmannen i Buskerud, Miljøvernavdelingen.

8.13 Godkjenningsbrev

**Fylkesmannen
i Buskerud**

Vår dato: 20.11.2009
Vår referanse: 2008/3739
Arkivnr.: 432.4
Deres referanse:

Saksbehandler: Rune Nordeide

Innvalgtelefon: 32266811

Adressater etter liste

Forvaltningsplan for Fiskumvannet naturreservat

Forvaltningsplan for Fiskumvannet naturreservat i Øvre Eiker kommune ble sendt på høring med høringsfrist 26. mai 2009. Det kom inn 14 uttalelser, og det er foretatt noen justeringer av planen. Med dette brevet godkjenner Fylkesmannen planen, og sender planen til berørte parter med tre ukers klagefrist.

Bakgrunn

Forvaltningsplan for Fiskumvannet naturreservat ble sendt på lokal høring 6. april 2009. Etter høringsfristens utløp 26. mai var det kommet inn 14 innspill. Som vedlegg til planen foreligger det et notat som oppsummerer høringsinnspillene med Fylkesmannens kommentarer. Kopi av innspillene kan fås ved henvendelse til Fylkesmannen. Kopi av forvaltningsplanen sendes til grunneiere, mens øvrige adressater henvises til å laste ned planen fra Fylkesmannens hjemmeside: <http://www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=812>

Fylkesmannens vurdering

Denne planen avløser en tidligere forvaltningsplan som ble utarbeidet i 1997. Flere av innspillene påpekte at høringsversjonen la til grunn en foreldet vassdragskonsesjon, og planen bygger nå på NVE-konsesjon fra 11. april 2005. Flere av høringspartene etterlyste en konkretisering av skjøtselen i reservatet, og myrområdene er derfor sonert i vegetasjonstyper med skjøtselsforslag. Også for vegetasjonssonen mellom landbruksarealer og reservatet er det gitt nærmere retningslinjer. Noen av innspillene dreide seg om å endre/supplere vernebestemmelsene. Endring av verneforskriftene er en omstendelig prosess hvor endelig vedtak gjøres ved kongelig resolusjon. Fylkesmannen har ikke funnet det hensiktsmessig å gjennomføre en prosess med forskriftsendring som en del av forvaltningsplanarbeidet, men arbeidet vil bli igangsatt med det første.

Vedtak

Fylkesmannen i Buskerud godkjenner med dette forvaltningsplanen for Fiskumvannet naturreservat. Vedtaket er gjort med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 og forskriften for Fiskumvannet naturreservat.

Klageadgang

Tiltak i en forvaltningsplan kan være enkeltvedtak i henhold til forvaltningsloven. Grunneiere eller andre med rettslig klageinteresse kan påklage godkjenningsvedtaket/planen. Eventuell klage må sendes Fylkesmannen innen tre uker etter at vedtaket er mottatt. Se ellers forvaltningsloven kapittel 6. Et skjema for klage kan lastes ned fra Fylkesmannens skjemabibliotek på <http://www.fylkesmannen.no/skjema.aspx?m=798>

Kunngjøring

Berørte grunneiere, offentlige instanser og frivillige organisasjoner blir i dette brevet varslet om godkjent forvaltningsplan. Planen blir også lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside.

Med hilsen

Øyvind Holm
Avdelingsdirektør

Rune Nordeide

Kopi til:

Kjetil Heitmann		3628	VEGGLI
Kongsberg vgs.	Pb 774	3611	KONGSBERG
Magne Skjøblom	Bomenga	3300	HOKKSUND
Direktoratet for Naturforvaltning	Tungasletta 2	7485	TRONDHEIM

Fylkesmannen i Buskerud

Telefon sentralbord: 32 26 66 00
E-post: postmottak@fmbu.no

Besøksadresse:
Statens Hus,
Grønland 32,
Drammen

Postadresse:
Postboks 1604,
3007 Drammen
Internett: www.fmbu.no

